

A DEBRECENI M. KIR. KÖZÉPISKOLAI
TANÁRKÉPZŐINTÉZET
GYAKORLÓ GIMNÁZIUMÁNAK

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1936—37. ISKOLAI ÉVRŐL.

KÖZZÉTETTE

Dr. JAUSZ BÉLA

MB. IGAZGATÓ.

KIADTA A GIMNÁZIUM IGAZGATÓSÁGA
SIMONYI-ÚT 12.
TELEFON: 14-48.

I.

ISKOLÁNK LÉTREJÖTTE ÉS MEGNYITÁSA.

A Debreceni M. Kir. Középiszkolai Tanárképzőintézet elnök-ségének, *Dr. Pap Károly* egyetemi ny. r. tanár, elnök, *Dr. Szabó Dezső* egyetemi ny. r. tanár, elnökhelyettes urak és az Igazgatótanács kezdeményezésére, már évek óta folytatott előkészítő munkájának eredményeképen, *Dr. Szily Kálmán* vallás- és közoktatásügyi államtitkár úr ő nagyméltósága nagyhorderejű elgondolásai alapján, valamint *Dr. Kőrösy László* vallás- és közoktatásügyi miniszteri tanácsos úr ő méltósága jóakarató támogatásával alakult meg 1936 nyarán iskolánk, amelynek felállítását ezen előkészületek alapján *Dr. Hóman Bálint* vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ő excellenciája 1936 szeptember 10-én kelt 36.565/1936. V. 1. ü. o. számú leiratával rendelte el. Az iskola I. és V. osztállyal indult, és pedig az I. az új középiskolai törvény alapján, mint gimnáziumi osztály, az V. mint reál-gimnáziumi, amelyben a második modern nyelv a francia.

Az iskola céljaira a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium a Simonyi-út 12. sz. alatt lévő Stégmüller-villát vette bérbe s alakította át *Paczó Márton* műszaki tanácsos úr tervei alapján úgy, hogy a rendelkezésre álló rövid idő ellenére szeptember 20-ára elkészültek a szükséges átalakítások, a bútorzat és a felszerelési tárgyak.

A tanévet a tanári kar szeptember 18-án évnnyitó értekezlettel kezdte, majd szeptember 22-én folyt le az évnnyitó ünnepély a következő rendben:

Közös zászlófelvonás után d. e. 9 órakor a tanárok, tanulók és a szülők istentiszteleten vettek részt, és pedig a római katolikus vallásúak számára *Hutai Ferenc* szentszéki bíró úr a Szt. László Kollégium kápolnájában *Veni Sanctet*, a református és evangélikus vallásúak számára az iskola épületében *Dr. Soós Béla* református lelkész, egyetemi magántanár úr istentiszteletet tartott. Az evangélikus vallású tanulók előző vasárnap templomi istentiszteleten is részt vettek már.

10 órakor kezdődött az évnnyitó ünnepély az intézetben. Ezen a vallás- és közoktatásügyi Miniszter Urat *Dr. Kőrösy László* miniszteri tanácsos úr ő méltósága képviselte. Jelen voltak: báró *Vay László* főispán és *Dr. Kölcsey Sándor* polgármester urak, *Dr. Tankó Béla* egyetemi ny. r. tanár, a Tisza István-Tudományegyetem e. i. Rectora, a Tanárképzőintézet elnöksége, igazgatótanácsa és a bölcsészettudományi kar részéről *Dr. Pap Károly*, *Dr. Szabó Dezső*, *Dr. Berei Soó Rezső*, *Dr. Csűry Bálint*, *Dr. Hankó Béla*, *Dr. Rugonfalvi Kiss István*, *Dr. Mitrovics Gyula* egyetemi ny. r. tanár és vitéz *Dr. Bessenyei Lajos* tanker. kir. főigazgató urak, *Dr. Balogh Sándor* városi kultúratanácsnok, *Dr. Pap Ferenc* református leánygimnáziumi igazgató, tiszántúli református középiskolai

felügyelő, *Dr. Karl János* kegyestanítórendi gimnáziumi igazgató, *Dr. Kun Sándor* református gimnáziumi igazgató, *Mellau Márton* Svelits-intézeti igazgató, *Vág Sándor* zsidó gimnáziumi igazgató, *Péterffy László* református leánygimnáziumi h. igazgató urak, a szülők, a tanári kar, a gyakorló tanárjelöltek és a tanulók.

A Himnusz eléneklése után *Dr. Pap Károly* egyetemi ny. r. tanár úr, a Tanárképzőintézet elnöke mondott beszédet, amelyben az iskola létrejöttének körülményeit és rendeltetését vázolta, *Dr. Körösy László* miniszteri tanácsos úr az iskolát átadta rendeltetésének, *Dr. Jausz Béla* igazgató pedig az iskolai évet megnyitotta. Az ünnepség a Hísekegy eléneklésével ért véget.

A megnyitó ünnepségen elhangzott beszédekett itt adjuk :

Dr. Pap Károly

egyetemi ny. r. tanár,

a debreceni m. kir. Középiszkolai Tanárképzőintézet elnökének beszéde :

*Méltóságos Miniszteri Tanácsos, Miniszteri Képviselő Úr,
Mélt. Főispán, Polgármester és Tankerületi Főigazgató Urak,
Mélyen Tisztelt Közönség !*

A világháborút követő nagy összeomlás és a romjain emelt békediktátumok — tudjuk — egy országot sem sujtottak olyan kegyetlenül, mint éppen a miénket, mert büntelen voltunkat már nem emlegetve, nemcsak a hazánk nagyobb felétől fosztottak meg, hanem politikai, gazdasági és kulturális téren is mérhetlen károkat okoztak nemzetünknek. Alsó-, közép- és felsőiskoláink csaknem kétharmadát elvették és ami a csapást ránk nézve még fájdalmasabbá teszi, az a körülmény, hogy a bennük nevelt tanulóifjúság több mint 82%-a magyar anyanyelvű volt. Még jószerencse, hogy amint történeti multunk folyamán mindannyiszor, valahányszor egy ilyen nagy katasztrófa szakadt le ránk, most is művelődési téren ocsudtunk fel leghamarább, siettünk magunkat összeszedni és egy jobb jövőendő útját — a viszonyokhoz képest — úgy ahogy elegyengetni. S a gondviselés jóvoltából mindezt annál könnyebben tehetjük, mert Trianon után pár évre, 1922-ben, egy olyan kiváló államférfiú lép a magyar közoktatásügy élére, aki szuggesztív erejével a romokon is új életet fakaszt és akinek következetes munkája „a nemzet összhelyzetének folytonos szemmeltartása mellett“, — őt idéztem — hosszú időre kijelöli a magyar kultúrpolitika modern útjait. Mindenütt, ahová a keze elért, új intézményeket teremt, a régiek hiányait pótolja s korszerű programokat állít fel nemcsak az iskolázás, hanem a tudományok különböző ágainak tervszerű fejlesztésére is... A *Klebelsberg Kuno* kivételes egyéniségére gondolok, akinek nagyszerű alkotásai közül legyen szabad ez alkalommal csupán egy-kettőre utalnom, aminő pl. a Nagymagyar Alföld tanyavidékein szétszórt lakosság gyermekeinek iskolázása : hogy ott, ahol eddig rendszeres tanításról szó sem lehetett, most ezer meg ezer új tanterem árasztja népünk alsó rétegei közt a művelődés alapelemeit. Ezt követte nyomon az 1927. évi XII. t.-c.-kel a polgári iskolákról szóló új törvény, amely minden községnek, melyben a lakosság száma 5.000-en felül van,

négyszázötven polgári iskolát engedélyez. Így érthető meg, hogy amíg hazánk megcsonkításakor mindössze 240 enemű intézetünk maradt, pár év múlva már s hozzá egyre növekvő misszióval — 412-ről beszélhettünk. — De ép ilyen nagy lendületet adott *Klebensberg gróf* az iskolánkívüli népművelésnek is azáltal, hogy mindenütt ahol tehetette, népkönyvtárakat állít fel, bennük a földműves és iparos munkásság értelmi színvonalát emeli, általuk pedig, ha mindjárt közvetve, a magyar mezőgazdaság és ipar versenyzőképességét fokozza. Mert fanatikusan hitte és hirdette, hogy a változott viszonyok közt „elsősorban a műveltség számunkra a legnagyobb honvédelem” és hogy az egészséges politikai demokráciát — amiről manapság annyit beszélünk — előbb egészséges kultúr-demokráciának kell megelőznie és biztosítania. Oly államférfiúi gondolatok, melyeknek nagy horderejét ma sem lehet egy pillanatra sem szemelől téveszteni.

Hasonló rokonszenvvel fordult az Ő alkotó szelleme, — oldalán két kongeniális államtitkárával, *Kornis Gyulával* és *Szily Kálmánnal*, — a hazai felső- és középfokú oktatás kérdései felé. Amott, amikor új hajlékot emel az elűzött kolozsvári és pozsonyi egyetemeknek; befejezi a debreceni és szegedi klinikai telep építését; felállítja az elvesztett ógyallai helyébe a svábhelyi csillagvizsgálót; életre hívja a tihanyi biológiai és a lágymányosi geofizikai intézeteket, az Országos Gyűjteményegyetemet, a külföldi (bécsi, berlini, zürichi, római és párizsi) Collégium Hungaricumokat stb. Emitt, a középiskoláknál meg, hogy csak a legfontosabbakat érintsem, amint a gimnázium és reáliskola közé egy új iskolatípust, a „reálgimnáziumot” iktatja (1921. évi XI. tc.) és hogy külön törvényben gondoskodik a *középiskolai tanárképzésnek új és nagyszabású rendjéről*...

Mi már ez az új és nagyszabású rend, mélyen tisztelt Közönség, amelyet *Klebensberg Kuno* olyan körültekintő gonddal fogalmazott meg?

Az 1924. évi XXVII. tc. 6. §-a, amely kimondja, hogy minden hazai tudományegyetem bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi kara a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter felügyelete alatt gondoskodik arról, hogy a középiskolai tanári pályára készülő hallgatók négy évi egyetemi pályafutásuk alatt szaktudományuk minden ágazatával tervszerű tanulmányi rendben megismerkedhessenek. Hogy enemű munkásságuk kiegészítésére, valamint avégből, hogy jelöltjeink a középiskolai oktatáshoz szükséges gyakorlati készséget megszerezhessék, minden tudományegyetem, így a debreceni mellett is Tanárképzőintézetet állít fel. Ennek a céljait szolgálják: egyrészt a tanári pályára készülőkhöz számára kijelölt egyetemi, másrészt a tanárképző kebelében hirdetett előadások és gyakorlatok. Aztán a tanárképzőintézeti *gyakorló-gimnázium* vagy annak létesítése előtt más, a minisztériumtól engedélyezett középiskola, melyben a most jelzett tanfolyam után a jelöltek legalább egy évet gyakorolni kötelesek.

E gyakorló-iskola célját, mélyen tisztelt Közönség, e pillanatban talán nem kell bővebben magyaráznom, mert voltaképpen benne van már a nevében, hogy módot nyújtson a tanárjelölteknek arra, hogy napi munkájukban a nevelés és oktatás elveit gyakorlatilag megvalósítva szemlélhessék és hogy a tanításban és a fegyelmezésben maguk is önálló kísérleteket tehesse. Ami azonban nem azt

jelenti, hogy bizonyos meghatározott rendszer szolgálatába szegődjenek, csupán csak azt, hogy oly elvszerű és bevált pedagógiai megfontolásokon nyugvó életközösségbe, melyben az ifjú tanár igazi hivatásának tudatára ébredjen és általa folyton ösztönző példákra és lelkesítő emlékekre tegyen szert. Így lesz ez az iskola aztán a folytonos pedagógiai elmélkedés színhelye, nemkülönben a pedagógiai köztudat elmélyítésének és továbbfejlesztésének gyakorlati szerve.

Mindezek ma már kézenfekvő dolgok, amelyek a kevésbbé avatottak előtt is szinte közhelynek tűnnek fel, de hol álltunk e tekintetben csak pár évtizeddel előbb, a Klebelsberg-féle törvény megjelenése idején? Ha a teológusnak, jogásznak és orvosnövendéknek, mielőtt szakszerű munkásságukat megkezdhetnék, megfelelő kápláni, ügyvédi és bírói stb. vagy klinikai gyakorlatokon kellett átmenniök, addig a tanárjelöltek, ha diplomájukat megszerezték, szabadon léphettek mindjárt, bármilyen középiskola padjai elé, de magát, a tanítás művészetét, csak hosszú és keserves vergődés árán, jobbra autódidakt úton voltak kénytelenek, úgy ahogy elsajátítani. Némelyek bizony egy hosszú élet alatt sem, s hogy közben minő károkat okoztak a kezükre bízott ifjúság lelkében, arról természetesen nemigen szoktunk, mert nemis nagyon tanácsos beszélni. Pedig a gyermeki psziché finom világa, érzelmi, értelmi és akarati ereje itt, a középiskola padjain kezd először bontakozni, szívény-agyán ezek az évek vonják az első, talán legmaradandóbb értékű barázdákat. S beh nem közömbös, hogy kiknek a kezéből, hogyan és minő elvek szerint folyik ez a fontos magvetés, amelyből lehetnek nemes gyümölcsök, de kikelhetnek az erkölcsi megbillenés és a szellemi szertelenségek vészes csirái is. Hiszen megengedjük, hogy a jó tanár, miként az avatott költő, festő, szobrász vagy muzsikus elsősorban születik, de neki is meg kell tanulnia, mint amazoknak a maga technikájának mesterfogásait, mert tisztán elméleti tudásból, bármilyen értékes legyen az különben, még nem válhatik valódi eredményes tanítás. Sőt valljuk be, hogy gyakran épp az ilyen elvont, elméleti emberek nem tudnak sikeresen tanítani, holott ha ebben is otthonosak volnának, a közlés, az átadás gyönyöre által a saját tudományuk is több örömet szerezne nekik, mint szerez magában a csöndes, elvonult, de néma alkotás.

Hogy jó tanárok voltak a gyakorló-iskolák felállítása előtt is, senki se vonja kétségbe, de aki a magyar középiskola multját ismeri, az azt is tudja, hogy igazi „pedagógiai szellemről“ tanárságunk körében csak azóta lehet beszélni, amióta a nagyérdemű Kármán Mór kezdeményére az első gyakorló-iskola a fővárosban megalakult (1872) s általa a tanárképzés fogalma és módszere az illetékes körök köztudatába egészen átment. Mert igen, ő volt az, aki először hangsúlyozta nálunk, hogy embert nevelni annyira, mint nemzete kultúrájának részesévé tenni és hogy ez a kultúra mindig történeti fejlődés eredménye, amelynek legvégső és legmagasabb gondolata: az *erkölcsiség*. Így nevelt Kármán félszázados tanítói munkássága alatt egy sereg kiváló tanítványt és munkatársat, alkotta sorban mintaszerű tanterveit és utasításait, kutatta át írásiban és leckéiben a magyar irodalmat, történelmet, egész nemzeti életünket

hogy mély lélektani és logikai megfontolások alapján tett vizsgálódásainak eredményét mind a középiskolai tanítás érdekében érvényesítse. Valóban, mintha az Ő egyéniségében olvadnának össze először és legharmónikusabban a magyar kultúra és a magyar iskola testvérisége s vonnák maguk után új meg új tantervei: — a tanítás addigi módszerének, a módszer meg: — a tanárképzésnek újjáformálását, míg végre valamennyi ideális hajlékot nem talált az általa alapított *gyakorló-gimnáziumban*. Abban a Trefort utcai pompás intézetben, amelyet mihamar „mintagimnázium” névvel tisztelt meg a tanügyi világ elismerése; ahol a vezető-eszme többé nem holmi elavult hagyományok őrzése, régi, kétes módszerek és elvek alkalmazása, hanem hogy kísérleti műhelye legyen minden tanterem a nevelés és a tanítás gondolatának, valóságos „mintája” a tanári munka önállósításának. Egyetlen szóval, az ő szavával szólva: „a pedagógiai öngondolkodásnak”. — És ha eleinte, amint már lenni szokott, némi idegenkedéssel nézett is rá a maradiak túlnyomó része, annál ösztönösebb lelkesedéssel vette körül az ifjabb nemzedék. Köztük a miénk, amelyik oly szerencsés volt, hogy napról-napra hallhatta *Kármán* bölcs tanácsait, okulhatott útmutatásain, amelyeknek annyi hasznát látta különösen később, nemcsak a középiskolai, hanem egyetemi tanításaiban. Mert hiába magyaráztatják szellemes bonmot-kal, amint nemrég is hallottam egy tanári összejöveten, hogy az oktatás elemi fokán a hangsúly főként azon van: hogy *ki* tanít, vagyis a mester egyéniségén, modorán és bannitudásán; a középiskolában: hogy *hogyan* tanít; míg a felsőfokon: csaknem kizárólag azon, hogy *mit* tanít. . . Nekem mély meggyőződéseim marad ezután is, hogy ez a *ki*, *hogyan* és *mit* mindig együttesen válnak igazi kritériumaivá minden valamirevaló tanítói sikernek!

Ilynemű iskola lebegett, mélyen tisztelt Közönség, a mi szemünk előtt is és tudom, hogy ha a sors *Klebelsberg Kuno* szervező géniuszának hosszabb időt enged, a tanárképzés átforgalmazása után a vidéki egyetemek mellett is megalkotja a várvavárt gyakorló gimnáziumot, amelyet nekünk, debrecenieknek többször megígért, de kora áldatlan pénzügyi viszonyai miatt, — levelei a bizonyosságom — megvalósítani nem tudott. Így aztán kénytelenek voltunk az előttünk álló problémákat úgy oldani meg, ahogy azt a törvény utasításai nyomán viszonylag a legjobban tehetjük. Vagyis, hogy a helybeli középiskolák (nevezetesen a református humán, a kegyesrendi reál, az állami reál és a *Dóczy-leánygimnázium*) jelesebb tanárai mellé osztottuk be évről-évre egyre nagyobb számú gyakorló jelöltjeinket. . . Semmi kétség, hogy az elhívott kartársak nemes buzgalma és a jelöltek által elért eredmények így is megközelítették a kitűzött célt, de mégis éreznünk kellett egyre jobban, hogy ez a négyfelé tagolt, más-más arculatú tanítás igazában nem volt, mert nem is lehetett *egységes értékű didaktikai munka*. Hiszen azok a derék vezetőtanárok, a mai felette népes és vegyesintelligenciájú osztályokban, nagy óraszámmal és sok más feladattal terheltlen nem is fejthették ki magukat olyan mértékben, mint ahogy azt szeretnék volna. Arról meg nem is szólva, hogy mennyire más meg más volt a jelölteket magába fogláló iskolák benső élete: sajátos hivatásuk és hagyományaik szerint! Végre hosszas küzdelmek után

és a magas kultuszkormány kivételes rokonszenvétől támogatva sikerült a mi gyakorló iskolánkat is — másodikul ebben a csonka hazában — a magyar művelődés szolgálatába állítani. És most itt áll ez a Simonyi-úti kis villa, városunk egyik legszebb és legegészségesebb helyén, kitűnő professzori karával, lelkes növendékseregével készen arra, hogy mindazokat az elveket, amelyeket most magunk elé tűztünk, a legjobb tudásuk szerint valóra váltsák. Hogy valóra is váltják, egy pillanatra sem kételkedem, sőt boldogan hiszem, hogy ez a késő szeptemberi délelőtt, amikor először találkoztunk itt e falak között, több mint egy egyszerű iskolai megnyitó, egyenesen oltáremelés a magyar kultúra díszes csarnokában. Hiszen olyan intézményt indítunk útnak benne, mélyen tisztelt Közönség, mely a törvény szövegének nemesebb értelemben vett kívánalmait, hogy „a tanulót vallásos alapon erkölcsös polgárrá nevelje, nemzeti szellemben magasabb lelki műveltséghez juttassa és a felsőbb tanulmányokhoz szükséges szellemi munkára képesítse”, a legteljesebb mértékben kielégítse. Olyat, mely a mindennapi élet szeretlen és zavaros hullámverését a maga köréből kizárva, törekvéseiben és hatásában szintén necsak gyakorló, hanem egyszersmind valódi „mintagimnázium”-má is legyen. Egy új szellemi palaestra, ahol az ima és a munka himnusza együtt hangozzék a tantermekben, ahol a hit folyton egy oltáron áldozzon a honszerelémmel. . . Ilyen eszmények szolgálatában, gondolom, mindnyájan készséggel hisszük, hogy e szép szeptemberi nap őszi verőfénye nemcsak a mai szerény vetésünket, hanem majdan az aratásunkat is áldólag fogja besugározni. S lehet-e mindezekre nagyobb szükség, mint éppen ma, amikor olyan komor fellegek aggasztanak kül- és belpolitikai világunk egén szakadatlanul, amikor nyelvünk, fajunk, létünk leg-
elemibb föltételei forognak kockán az ú. n. utóállamok szörnyű jogerzetében. Mert legyünk tisztában vele, ahogy egyik jeles szociálpolitikusunk mondta, nonsokkal a trianoni békekötés után írt jeles munkájában, „legyünk tisztában vele, hogy a mi életünk sokkal erősebb, sokkal kíméletlenebb létért való harc lesz ezután, mint volt a megelőző ezeréves életünk bármelyik szakában. És hogy ezt a harcot egyes-egyedül, magunkra hagyottan, minden szövetség nélkül kell megvívunk, ha fenn akarunk maradni, akár akarjuk, akár nem és pedig ugyanazokkal a fegyverekkel, amelyekkel ellenségeink harcoltak ellenünk a multban és harcolni fognak a jövőben. De ezek közt a fegyverek közt is a legerősebbek mindig a tudomány által kovácsolt fegyverek maradnak”. (Jancsó Benedek.)

Mindezeket magam is régóta vallom, mélyen tisztelt Közönség, azért tekintem olyan nagy jelentőségűnek iskolánk alapítását ilyen zord időkben, amelyért legyen szabad ez alkalommal is a legmélyebb hálánkat tolmácsolnom *Hóman Bálint dr.* vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak, aki államférfiúi bölcsességétől ihletetten a mai nappal több mint egy évtizedes vágyunkat váltotta valóra; forró hálánkat és köszönetünket az ő kiváló munkatársainak, *Szily Kálmán* államtitkár úrnak, ennek a fenköltlelkű államférfinak és *Kőrösy László* miniszteri tanácsos úrnak, akik minden erkölcsi és anyagi nehézséget, helyi és országos akadályt elhárítva, intézetünket páratlan odaadásukkal — mondhatnám máról-holnapra — megterem-

tették. De jölesik megszorítanom jobbját erről a helyről is az én fáradhatatlan elnök- és munkatársamnak, Szabó Dezső egyetemi tanár úrnak, aki a magas minisztérium elgondolásait szinte éjet-napot egyé-levő munkában — formába öntötte. Köszöntöm szívből a nemes tanári kart, mint amelynek tudása és buzgalma tüzén fognak életet nyerni azok a magas szlosz törekvések, amelyeknek a jegyében most egymást támogatva útnak indulunk. Üdvözlöm szeretettel első tanuló-nemzedékünk kisded seregét, az ifjúságot és a görög bölcs szavával szólva: boldognak nevezem őket, hogy a magyar nemzeti művelődés új templomába, — mert minden hely templom, ahol a szívünket áhítat tölti el — először léphetnek be oldott sarukkal. Csakhogy ez a kiváltságos helyzet egyúttal köteleességet is ró reátok kedves fiaim! Mert be kell bizonyítanotok napról-napra, hogy a művelődés vágya szívetekben valóban méltó a tanítói művészet e legnemesebb eszközeire, hogy buzgalmatokban soha nem lankadtok, hogy erkölcsben, tudásban mindig azokra az ideálokra függesztett szemmel fogtok dolgozni, mint amelyeket megnyitó szavaimban újra meg újra hangsúlyoztam. Végül üdvözlöm mély tisztelettel a városi törvényhatóság illusztris képviselőit, a debreceni tanügy vezető férfait és a kedves szülőkkkel egyetemben mindenkit, aki megnyitó ünnepélyünk fényét megjelenésével emelni szíves volt.

És most, hogy a berlini olimpiász világraszóló magyar sikerei nyomán ismét tele a lelkünk antik képzetekkel, nekem is egy óklasszikai kép, a hajó képe villan föl önkénytelenül az emlékezetemben: a hajóé, mely a „római Pindaros“, Horátius ódái óta, mint egy-egy állam, vagy intézmény sorsának szimbóluma, talán a legtöbbször idézett közhely lett az újabb korok és népek hazafias költészetében... Nálunk különösen a reformkorban, amikor Széchenyi is egy új jövőre, a nagyvilág tengerére utalja a magyart, míg körülötte a nemzet nagy énekeseinek egész kara zengi: haladni, fejlődni, virágozni... Ilyen hangulatok közt tekintek én is iskolánk útnak induló hajójára s benne arra a gyönyörű misszióra, melyet a hazai művelődés vizein mától fogva betölteni hivatva lesz. A horgonyai már fel vannak szedve, vitorláit kedvező szelek fuvalmai dagasztják, — tehát induljunk, Isten nevében előre!

Dr. Kőrösy László

vallás- és közoktatásügyi miniszteri tanácsos iskolamegnyitó beszéde:

Igen köszönöm azokat a meleg szavakat, amelyekkel az elnök úr üdvözölni szíves volt. A magam részéről igaz öröömnek adok kifejezést, hogy Debrecennek ezen az intimus és jelentőségteljes iskolai ünnepségén megjelenhettem. Jelentőségteljes ez az ünnep azért, mert a város egy új iskolájának: a gyakorló középiskolának megnyitó ünnepe. Sok fáradozás előzte meg ezt a szép napot, és ebből a fáradozásból a Tanárképzőintézet elnöksége vette ki első-sorban oroszlánrészét. Engedje meg tehát az igen tisztelt Elnökség, első-sorban Pap Károly és Szabó Dezső öméltségük, hogy ezét a fáradozásukért elismerésemet és köszönetemet fejezzem ki.

A középiskoláról szóló 1924: XI. tc. a középiskola feladatának tengelyébe a nevelést állítja, azt a nevelést, melynek célja vallás-erkölcsös világnézetet adni a tanulóknak, és ezzel olyan lelki

vértzetet, amelyről a káros befolyások mérgezett nyilai visszapattannak. Ennek a nevelő célnak fokozottan kell érvényesülnie a gyakorló gimnázium működésében, mert hiszen ez a középiskola nemcsak ifjúságot nevel, de neveli a nemzet virágának kertészeit: a jövő tanárgenerációt. Meg vagyok győződve, hogy a debreceni gyakorló középiskola meg fogja találni azokat az eszközöket és módokat, amelyekkel ezt a nemes feladatot teljesíteni tudja.

Ebben a biztos reményben üdvözlöm a debreceni gyakorló gimnázium igen tisztelt igazgatóját és érdemes tanári karát és az iskolát a Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr nevében megnyitottnak nyilvánítom.

Dr. Jausz Béla

mb. igazgató évnyitó beszéde:

*Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Kedves Tanulóifjúság!*

Elfogódott lélekkel, egy súlyos, de mégis felemelő felelősségű munka tudatában és e felelősség átérzéséből fakadó töprengő gondolatok rezgésével állok itt Önök előtt annak a testületnek képviselőjeként, amely testület ennek az új intézetnek vezetésére rendeltetett.

Első szavam — nemcsak kötelességszerű udvariasságból, hanem őszinte tiszteletből és szeretetből — az üdvözlés szava.

Mély hódolattal köszöntöm a magunk részéről is a vallás- és közoktatásügyi Miniszter Úr ő nagyméltóságának képviselőjét, Dr. Kőrösy László miniszteri tanácsos úr ő méltóságát, akinek szíves és megtisztelő megjelenését elsősorban is kitüntetésnek vesszük, másodsorban és legfőképpen pedig intőjelül annak, hogy hivatásunk magaslatán állva teljes mértékben — még erőnkön felül is — élő valósággá, a magyar közoktatási élet komoly tényezőjévé tegyük azt az iskolát, amelynek vezetésére elhívtunk. — Legyen szabad nekünk is, ez intézet szerény munkásainak, tiszteletteljes köszönetünket kifejezni azért a bölcs rendelkezésért, amely ez intézetet ma, egy nyomasztó gazdasági élet nehézségei közepette is létrehozta, megalkotta. Köszönjük, hogy egy magasabb cél, a magyar jövő alakítását munkáló magyar tanár nevelésében nekünk is felelős részt méltóztatott juttatni. Ez a megtisztelő megbízatás fog nekünk erőt, lelkesedést és kitartást adni munkánk elvégzésére.

Ugyanilyen hódolattal és tisztelettel üdvözlöm legközelebb felügyeleti hatóságunkat, leghivatottabb irányítóinkat és vezetőinket: a debreceni m. kir. Középiskolai Tanárképzőintézet Méltóságos Elnökségét és Igazgatótanácsát és a Bölcsészettudományi Kar méltóságos professzorait. Ne tessék szerénytelenségnek vagy követelődzésnek minősíteni, ha közvetlen feljebbvalóink kitüntető ittlétét biztatásnak vesszük a jövőre vonatkozólag, remélvén és kérvén, hogy azt a sok szeretetet, körültekintő gondosságot, bölcs tanácsadást és céltudatos vezetést, amelyet intézetünk felállításában méltóztatott érvényesíteni, s amely nélkül ez az intézet ma nem volna, ne vonják meg tőlünk a jövőben sem. Köszöntjük a Méltóságos Elnökségben a gondolat szülőit, s midőn legőszintébb hálánk-

nak adok kifejezést, egyszersmind ünnepélyes ígéretet is kell tennem törhetetlen dolgozni-akarásunkról, hitet bizakodásunkról.

Ugyancsak szívből jövő tisztelettel van szerencsém üdvözölni a Főispán Úr és Polgármester Úr ő méltóságát, a vármegye és város képviselőit, akiknek — közigazgatási és közéleti tevékenységük rengeteg elfoglaltsága közepette is — volt idejük ez iskola létrejöttének kérdésével foglalkozni, sőt hathatós támogatásukkal, bölcs megértéssel a felállításban is közreműködni.

Igaz megbecsüléssel, az idősebb testvérnek méltán kijáró és valóban érzett szeretettel üdvözlöm a testvér-középiskolák mélyen tisztelt Igazgatóit, akik bennünk nem a riválist látják — mint ahogy nem is láthatják — hanem bizonyára a személyes találkozásaink alkalmával már tapasztalt megértéssel fognak mellettünk állani magyar közoktatásügyünk e speciális jellegű céljainak megvalósításában.

A sorban utoljára, de azért nem kevesebb tisztelettel, a családapapa együttérző szeretetével köszöntöm tanítványaink szüleit, akik legdrágább kincsüket, életük reménységeit, a jövő letéteményeseit, gyermekeiket bízták kezünkre. Köszönöm nekik, hogy bizalmat előlegeztek egy a beíratáskor még nem létező oktatói karnak, meg lévén győződve arról, hogy a magyar tanárképzésnek Debrecenben hívatott faktora, a Tanárképzőintézet és magyar közoktatásügyünk legfőbb irányítója, a Minisztérium, azokat fogja gyermekeik tanítására rendelni, akikben majd ők is megbízhatnak. Ellenszolgáltatásul e bizalomért csak annyit kell kijelentenem, hogy gyermekeiket nem kísérletezésre, nem pedagógiai experimentumokra adták ez iskolába, hanem lelkiismeretes, sok évi tapasztalattal rendelkező, komoly oktatók által végzendő komoly munkára. A gyakorlóiskola nem reklámiskola. Nem tehet magáévá kritika nélkül hangzatos pedagógiai jelszavakat. Ez nem zárja ki természetesen, hogy ne újítson, ne haladjon. Sőt épen ellenkezőleg: a magyar pedagógiának ez épen egyik hívatott szerve arra, hogy igenis állandóan javíttassanak, tökéletesíttessenek azok az elgondolások és módszerek, amelyek a tanítás és nevelés leglényegesebb tényezőit alkotják. De mindezt természetesen a modern pedagógia és gyermek-pszichológia szigorúan tudományos alapján. Magunkba mélyedő lélekkel és kifelé éberen vigyázó szemmel óhajtunk járni azon az úton, amelyet ez intézmény rendeltetése elénkbe szab.

*

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az emberi lélek természetéből folyik, hogy a gondolkozó fő időnként számot vet önmagával, a világgal, az étellel, és el-elmedítál azokon a tényeken, amelyek a lét és nemlét kérdéseit teszik.

Emberi életünk egyes fordulópontjai készítenek különösképen az ilyen elmélyedésekre, akkor, amidőn a mindennapi élet néha sivár egyhangúságából valamely különösebb esemény vagy jelenség mintegy kikökökkent bennünket, és elevenebben érezzük sorsunkon egy magasabb intéző hatalom kezenyomát.

Engedtessek meg nekem, hogy e mostani órában, amikor ennek a mi új intézetünknek bölcsőjénél állunk, pár rövid szóban számot adjak azokról a gondolatokról, amelyek álmatlan éjszakák töpren-

géseiből és munkát tervelő elgondolásaim egymást kergelő soraiból szűrődtek le. — Nem hitvallást akarok tenni életfelfogásomról, világnézetemről, mert szerény véleményem szerint jobb, ha azokról a férfi tettei beszélnek, de mégis röviden szólni kívánok arról, ami lelkemet e napokban mozgásba hozta, s gondolataimnak irányt szabott.

Még a legszürkébb, legköznapiabb, vegetatív életet élő ember is saját bőrén és sorsán érzi ma, hogy átmeneti kort élünk. Életkörülményei bukdácsoló során kénytelen tapasztalni azoknak a szörnyű tusáknak kihatásait, amelyek néhol a háborgó lelkek mélyén forrnak, másutt pedig nyíltan, sátáni kegyetlenséggel és állatias brutalitással pusztítják azt, ami nemzedékek előtt méltán szent és magasztos volt. Valami iszonyúan gomolygó káosz ez a mai élet, ez a mai világ, amely látszólag cél és megállás nélkül hömpölyög tova előttünk ismeretlen végek felé. — Ezméknek és világnézeteknek fájdalmasan vajúdo korát éljük, szenvedélyek és indulatok torzítják idegesen remegővé az emberiség képét, s vajjon van-e valaki, aki meg tudja mondani, mely vonások azok, amelyek állandósulni fognak ez ábrázaton, s így jellegét fogják adni?

A nyárspolgári elme számára leverő és elszomorító átélni a történelemnek egy új világot, új embert formáló időszakát, amely a *vaksors* buta érzéketlenségével tapos bele egyéni kis életek apró reménykedéseibe, igénytelen boldogságába, de a kiművelt fő számára ép annyira megnyugtató kell hogy legyen az a biztos tudat, hogy e borzalmas zűrzavar, e szörnyű összevisszaság *eszmékké, új ideálokká* fogja sűríteni azokat a problémákat, amelyek ma a gondolkozók fejében forrognak, és épen az emberiség legjobbjainak lázas önemésztéséből — az emberi butaság és rosszindulat minden gátlásai ellenére is — a kultúrának egy a régi tisztos tradíciókon nyugvó és épen ezért szebb és emberileg is boldogabb korszaka fog megszületni.

A mának ez összevisszasága — amikor ellentétek csapnak egymásra és dübörgetik meg alattunk a földet — *küzdelem és harc*, amely a jövőért folyik.

De vajjon szükség van-e erre az átlagember kis nézőszögre beállított értelme szerint *érthetetlen viaskodásra*? Nem haladhatna-e előre az emberi kultúra e küzdelmek nélkül? Nem! Mert az élet — amint ezt egy kiváló esztétikus-irodalomtörténész is megállapítja — ellentétes, poláris erőknek az eredménye; nem pusztán nyugalom és nem pusztán mozgás, hanem a kettő kölcsönös egymásrahatásából származó váltakozás, a két tényező kölcsönhatásából keletkező eleven, ritmikus lüktetés. Az élet, a mindenségnek és titokzatos lényege: harc; valami, ami nem tűr megállást, nem szűnhetik meg, mert a megállás, a teljes nyugalom: a pusztulás, a vég. És új nem születhetik, csak ha a régiből, a hagyományból és meglévőből patan ki, mint e kettőnek egymásrahatásából szükségszerűen létrejövő eredő. Az élet küzdés, viaskodás az előbbrejutásért. Az az egyén, a család, a nemzet élete, harc, amely nap-nap után folyik, s amelynek megszűnte egyenlő az enyészettel.

Harc és küzdelem minden alkotó munka, így a tanaré is, aki a gyerekekből akar teremteni és alkotni, még pedig *egész embert és új embert*! Ez a nevelés kettős célja, amely előttünk és minden

magyar pedagógus szeme előtt kell hogy álljon. Egész embert, férfit akarunk nevelni a ránk bízott gyermekekből és ifjaktól, aki nemcsak szellemi vértessel ellátottan álljon majdan ki a harcra az életben, hanem erkölcsi biztonságának tudatában ítélni és választani is tudjon az egymásratorő eszmék és világnézetek között. — De új típust is akarunk, olyat, amely meglátja az élet, a mai élet, az örök emberi lét problémáit. Mert valóban alkotó munkása a társadalomnak, a nemzetnek, értékes egyede a szent népi közösségnek csak az lehet, aki gyermekkorától fogva megszokta azt, hogy keresse és meglássa kora égető kérdéseit. — A tömeg embere, az átlag, a tucat-ember nem alkotó ember. Ezeknek nincsenek problémáik, ezek nem viszik előbbre saját sorsukat és a nemzetét. De aki érez és lát, aki önmarcangoló, tépő erővel kutat és keres, akiben harcol a világ és az én, aki nem szikkadt velővel percipiálja kényelmesen a meglévőt, hanem akiben a ráható külső benyomások szikrát vernek az acélosan rugalmas teltre- és alkotásratermettségéből, aki akar és épen ezért remél, az a pozitív ember, az alkotó ember, az én ideálom. Ez a típus viszi előbbre az egyesek és a közösség sorsát, ez a típus az, amely érezve kora problémáit, tudja, hogy ép a tisztos múlt hagyományainak alapján teremthet csak szebbet és nagyobbat a maga erejéből, az emberbe oltott isteni szikra szent hevületével.

Ezt a tehetséget keressük mi a gyermekben, az ifjúságban, ezeket a hajlamokat szeretnők ébresztgetni lelket kutató szeretettel.

Igy akarunk egyéniségeket faragni a ránk bízottakból, hogy valóban készek legyenek az életre, a küzdelemre. Nem azért, hogy a mások érdekeinek zord megtiprásával és társaik tetemein túl is érvényesülni akarjanak, hanem azért, hogy önmaguknak méltó létet teremtve használhassanak népünknek, nemzetünknek.

És azt is akarjuk, hogy gyermekkoruktól fogva keressék és lássák meg népünknek különleges, sajátos kérdéseit, azokat a problémákat, amelyek szorosan, húsunkbavágóan magyarok. Ez a nemzet, amely egy évezreden keresztül itt Kelet és Nyugat metszőpontján, e két pólus között harcol a létért, ma megvert, roncsolt állapotában is él, mert Keletről hozott szívós életerejét megtartotta a harcban. Él azért, mert az agyoncivilizált európai kultúrájánál eredetibb, ősbibb gyökerekre visszamenő, sajátlagos műveltséget teremtett magának. Ennek a magyar műveltségnek akarunk a testvérintézetekkel együtt védői és továbbplántálói lenni abban a városban, amely — amint azt egy évvel ezelőtt ép egyetemünk egy ünnepélyén állapította meg közoktatásügyünk egyik legmagasabb állású faktora — valamikor nádfedeles kunyhók szerény életviszonyai közepette is *pompás palotát* emelt a magyar tudományak s amely ma is áldozatos lélekkel ápolja a magyar műveltség kertjét.

Nem új célok ezek, nem sohasem hallott dolgok; nem vindikálunk magunknak új pedagógiai irányzatot, mert hiszen a feltétlenül módszeres munka, a tervszerű eljárás, amely programunk tengelyében áll, nem földrengető újdonság. Mi előttünk is az a cél lebeg, amely minden magyar pedagógus lelkét hevíti, hogy nyílt eszű, kemény gerincű, ép akaratú magyar ifjakat neveljünk gyermekeinkből. Nem is azért mondtam el ezeket, mintha eszméink tár-

házának bőségével akartam volna dicsekedni, hanem azért, mert *meggyőződésünket* óhajtottam dokumentálni. Igazsága van t. i. Eötvös eme mondásának: „Nem az, akinek sok eszméje, de kinek *egy meggyőződése* van, az válhatik” — Eötvös azt mondja: „nagy emberré,” én azt mondom: — „*egész emberré.*” — Már pedig a pedagógus egész ember kell hogy legyen!

*

És most még Hozzátok volna egy szavam, kedves Fiuk! Olyan, amelyet könnyen megértetek, mert egyszerű, és könnyen megjegyezhettek, mert rövid lesz.

Új iskolába jöttetek, új emberek közé, Előttetek ismeretlen tanárok elé. Küzdelem lesz ez Nektek, mert meg kell mutatnotok, hogy mik vagytok, harcolnotok kell azért, hogy olyanoknak ismerjünk meg Benneteket, amilyeneknek *szeretnétek látszani*. Ez is már az *élet küzdelme*, de így is kell annak lennie.

Egy a kívánságom: úgy jöjjetek ide, ebbe az épületbe, mintha haza jönnétek. *Úgy viselkedjete*k, hogy anyátok szemében Miattatok sohasem csillogjon könny, és *úgy dolgozzatok*, hogy apátok szeme az örömtől ragyogjon. Kívánom, hogy így legyen!

II.

ISKOLÁNK AZ 1936—37. ISKOLAI ÉVBEN.

1. **Változás a felügyeleti hatóságban.** *Dr. Szily Kálmán*, m. kir. titkos tanácsos, államtitkár úr ő nagyméltósága a VK. Minisztérium új beosztása szerint az egyetemi ügyek felett gyakorolja a felülvizsgálatot; a középiskolai csoport főnöke pedig báró *Wlassics Gyula dr. h. államtitkár* úr ő méltósága. Mély tisztelettel és hódolattal köszöntjük őket, mint intézetünk magas pártfogóit.

2. **A tanári testület személyi ügyei.** Az intézethez a nagyméltóságú VKM. 1937 szept. 9-én kelt 36.580/1936. V. 1. ü. o. sz. rendeletével *Dr. Jausz Béla*, a debreceni m. kir. Középiskolai Tanárképzőintézethez beosztott gyakorló-gimnáziumi rendes tanárt helyezte át és megbízta az igazgatói teendők ellátásával, tanároknak pedig a következőket rendelte: *Ercsey Jakab*, kaposvári áll. Somssich Pál-gimn. rendes tanárt 1937 szept. 10-én kelt 36.840/1936. V. 1. sz., *vitéz Fehérváry Dezső*, ceglédi áll. Kossuth gimn. rendes tanárt 1937 szept. 1-én kelt 36.584/1936. V. 1. sz., *Dr. Madai Pál*, debreceni áll. Fazekas Mihály gimn. rendes tanárt, c. igazgatót 1937 szept. 1-én kelt 36.581/1936. V. 1. sz., *Dr. Szondy György*, depr. áll. gimn. rendes tanárt 1937 szept. 1-én kelt 36.582/1936. V. 1. sz. rendeletével. — Óraadóknak alkalmazta a nagymélt. VKM. 1937 okt. 7-én kelt 37.852/1936. V. 1. sz. rendeletével *Balczér György* áll. Fazekas Mihály gimn. r. tanárt az I. és V. osztályban a rajz, *Horváth Károly* református leánygimn. r. tanár, tanulmányi felügyelőt az I. osztályban az ének, *Kovács Máté* áll. Fazekas Mihály gimn. h. tanárt az V. osztályban a francia nyelv, *Dr. Naményi Gyula* felsőkeresk. iskolai r. tanárt az I. osztályban a szépirodalom, az V. osztályban a gyorsírás és *Somorjay László* református tanítóképzőint. r. testn. tanárt az I. és V. osztályban a torna tanítására. — Az óraadók kiválasztása *vitéz Dr. Bessenyei Lajos* tanker. kir. főigazgató úr ő méltósága által elves tanácsa alapján történt: így sikerült a rendes tanárok által el nem látható tantárgyak tanítását is minden tekintetben kitűnő szakemberekre bízni, s így nemcsak a tanítás zavartalanságát, hanem színvonalát is biztosítani. — Ugyanez áll a hitoktatókra is, amennyiben az illetékes egyházi hatóságok *Hutai Ferenc* r. k. hittanár, szentszéki bírót, *Dr. Soós Béla* református lelkész, egyet. magántanárt, *Török Tibor* református lelkész, leánygimn. tanárt és *Pass László* ev. alesperes, tb. esperest bízták meg a hittan tanításával. Ugyancsak fontos körülmény a nevelés és oktatás szempontjából, hogy a hitoktatók megértő készsége folytán valamennyi vallásóra a délelőtti órarend keretében volt elhelyezhető. — A személyi ügyekkel kapcsolatban kell megemlékeznünk arról is, hogy mindjárt az első év végén el kellett engednünk egyik munkatársunkat, amennyiben a nagymélt. VKM. f. évi május hó 14-én kelt 32.832/1937.

V. 1. sz. rendeletével *Ércsey Jakab* r. tanárt a kaposvári áll. Somssich Pál gimnáziumhoz helyezte át, és egyben megbízta őt az igazgatói teendők ellátásával. Amidőn a megérdemelt kitüntetés felett érzett örömnünknek adunk kifejezést, nem hallgathatjuk el azt sem, hogy távozásával nagy veszteség érte intézetünket. Szakjában elsőrendűen képzett, jónevű pedagógust veszítettünk benne, aki az általános neveléstudományi és szakmethodikai kérdéseket is alaposan ismerte. Elméleti tudása kiváló praktikus érzékkel párosult, s a matematika-tanítás magasabb célkitűzéseit a részletek pontos kivitelében is megvalósította: valóban nevelve tanított. Meleg szívű ember volt, aki szerette a gyermeket, de nem volt puha: fegyelmet tartott. Kiegyensúlyozott tanári egyéniség, aki épp ezért mint vezető tanár is kitűnő munkát végzett. Mint kartárs és ember egyenes, nyílt szívű barát volt, aki elvei elárulása nélkül is mindig tudott alkalmazkodni a tanári együttes szelleméhez. Az évváró ünnepélyen iskolánk nagyobb nyilvánossága előtt és az évváró tanári értekezleten búcsúztunk el tőle. Isten áldása kísérje új útjain! — A tanári testület tagjai a nagymélt. VKM. rendeletére a következő megbízatásokat teljesítették: *Dr. Jausz Béla* mb. igazgató, kormányképviselő volt a nyiregyházi ág. h. ev. leánygimnázium érettségi vizsgálatain jún. 10—12-éig, *Dr. Madai Pál* ugyancsak kormányképviselő volt a kecskeméti református leánygimnázium érettségi vizsgálatain jún. 17-től 19-éig. *Ércsey Jakab* mint tanulmányi felügyelő a fizika-tanítás megfigyelése céljából a nyiregyházi kir. kat. és ág. h. ev. gimnáziumot látogatta meg.

3. **Tanárok tanulmányi útjai.** *Dr. Jausz Béla* mb. igazgató a Tanárképzőintézet elnökségének intenciói alapján 1936 nov. 4—7-ig a budapesti m. kir. Középiszkolai Tanárképzőintézet Gyakorló Gimnáziumát látogatta meg, s a nagymúltú „mintagimnázium” pedagógiai és adminisztrációs ügyrendjét, valamint a gyakorló tanárjelöltek képzését tanulmányozta. *Dr. Staud János* tanker. kir. főigazgató, tanügyi főtanácsos úr ő méltósága, az iskola igazgatója megtisztelő figyelemmel és lekötelező szívességgel nyújtott egyrészt alkalmat arra, hogy az intézet munkájának minden részlete feltáruljon a látogató előtt, másrészt pedig bölcs tanácsokat és irányelveket adott újonnan induló iskolánk szellemének és munkarendjének kialakításához. Az iskolájában eltöltött idő minden perce tanulságot és gazdagodást jelentett. Fogadja ezért elsőrenden ő iskolánk őszinte háláját e helyütt is, de köszönet az intézet egész igen tisztelt tanári testületének, amelynek minden tagja készségesen szolgált útmutatással a felvetődő kérdésekben. Ugyanilyen kedvességgel fogadta a budapesti gyakorló gimnázium vitéz *Fehérváry Dezső* r. tanárt is, aki folyó évi február hó 10—13-ig főleg a magyar és latin nyelvi oktatás, valamint a gyakorló tanárjelöltek képzésének tanulmányozása céljából tartózkodott a gimnáziumban. Illesse ezért is köszönet és hála az intézet igazgatóját és tanárkarát. *Dr. Szondy György* r. tanárt a nagyméltóságú VKM. 33.053/1937. V. 1. sz. rendeletével a budapesti m. kir. Középiszkolai Tanárképzőintézet által folyó évi június hó 21-től július hó 10-ig tartandó ásványtani és biológiai tanfolyamra vette fel mint ösztöndíjast.

4. A gyakorló tanárjelöltek képzése ; módszeres értekezletek.

A) A Debreceni m. kir. Középiskolai Tanárképzőintézet elnöksége 38/1936—37. Tki. sz. alatt az I. félévre 22 szakvizsgázott gyakorló tanárjelöltet, 388/1936—37. Tki. sz. alatt pedig a II. félévre újlag 12 szakvizsgázott gyakorló tanárjelöltet osztott be iskolánkhöz. Az I. félév végén 2 tagnak egész éves gyakorlata és 12 tag kedvezményes, féléves gyakorlata telt le, így a II. félévben a megmaradt 8 taggal együtt a gyakorló tanárjelöltek száma 20 volt. A II. félévre újonnan beosztottak közül 3 egész éves, 9 kedvezményes, féléves gyakorlatra nyert beosztást. Az alapvizsgával beosztottak közül az I. félévben 3 maradt el, közülök 2 a II. félévben került iskolánkhöz. *Az egész iskolai év folyamán összesen 34 gyakorló tanárjelölt volt intézetünkhöz beosztva és végezte törvény-előírta tanítási gyakorlatát.* A gyakorló tanárjelöltek egyéb adatai az V. fejezetben találhatóak meg.

Köztisztviselői ösztöndíja egyetlen egy gyakorló tanárjelöltnek sem volt, gyakorló tanárjelölti ösztöndíjban 2 jelölt részesült egész évre (150 P), egy jelölt pedig félévre (75 P).

A gyakorló tanárjelöltek képzése minden tekintetben a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi Miniszter Úr 1933. évi 17.104. IV. sz. rendeletével kiadott szabályzat és utasítás előírása szerint történt. Ennek értelmében a beosztásukat követő 2 héten keresztül naponként 3 órát látogattak, és pedig első sorban saját szakjuk óráin. E két hét letelével történt meg végleges beosztásuk vezető tanárok mellé, akikkel óra előtt és után alaposan megtárgyalták a végzendő anyagot és a követendő módszert, majd a kivített. Ezek a megbeszélések alkotják tulajdonképpen a tanítási gyakorlatra való előkészületet. Amennyiben a korlátolt lehetőségek megengedték, már ez idén is arra törekedtünk, hogy mindegyik jelölt hospitálhasson úgy az I., mint az V. osztályban. Akinél ez szakcsoportjai és a tárgyak elosztása miatt nem volt lehetséges, annál különösen ajánlottuk a más órákon való részvételt is, mint ahogy erre minden jelölt figyelmét felhívtuk. Az egységes iskolai szellem és a komoly tanári munka lényeges feltétele t. i., hogy már kezdő korában megismerkedjék a tanár más tárgyak célkitűzéseivel, anyagával, módszerével — ha csak főbb vonásaiban is, — és megszerezze a körültekintő, szakfanatizmustól mentes együttes munkálkodás iránt való érzéket. Írásbeli óratervekkel készültek a jelöltek azokra az órákra, amely tárgyból tanítani óhajtottak. Ezek a tanítási gyakorlatok 3—5 hétig tartottak; ennél hosszabb időre az idei két osztály nyújtotta lehetőségek mellett a jelölteket beosztani nem tudtuk. Jövőre ebből a szempontból is könnyebb lesz helyzetünk. A tanítási gyakorlat utolsó napján próbatanítást tartottak a jelöltek az igazgató jelenlétében, amely próbatanításkor igen gyakran üdvözölhettük egyetemünk bölcsészeti karának mélyen tisztelt professzorait. A próbatanítást megbeszélés követte, amelyen egy hivatalos és előre kijelölt bíráló, a vezetőtanár, a jelenlévő szakprofesszor és az igazgató fejtették ki véleményüket. Decembertől kezdve bemutató tanításokat is tartottunk, és pedig átlag kéthetenként kedden délelőtt. Céljuk a már fent említett egységes tanári munka és egységes intézeti szellem kialakítása volt, ép ezért ezeken az egész tanári testület

és az összes gyakorló tanárjelöltek részt vettek. Példaadás kedvéért a vezetőtanárok is tartottak bemutató órákat: *Dr. Madai Pál* dec. 1-én az V. osztályban történelemből, *Dr. Szondy György* febr. 16-án az I. osztályban természetrajzból és *Ercsey Jakab* március 9-én az I. osztályban mennyiségtanból. A jelöltek közül heten tartottak bemutató tanítást, és pedig a magyar nyelvből *Vajda Endre* az V. osztályban, német nyelvből *Szabó József* az V. osztályban, francia nyelvből *Kálmánchey Tibor* az V. osztályban, földrajzból *Mihály János* az I. osztályban, természetrajzból *Hargitai Zoltán* és *Ujvárosi Miklós* az V. osztályban, mennyiségtanból *Vajda Szabó Pál* az V. osztályban. — Ezekkel a keddi bemutató tanításokkal kapcsolatban csütörtökön délutánonként módszeres értekezleteink voltak, amelyeken egyrészt az elhangzott tanítás véteit bíráló alá, másrészt az illető szaktárgy általános módszertani elvei, sőt továbbmenőleg a felvetődött pedagógiai problémák is megbeszélés tárgyát képezték. E módszeres értekezletek lefolyása a következő volt: a tanítást végzett jelölt önbírálat alakjában beszámolt azokról a pedagógiai és didaktikai elvekről, amelyek munkájában vezették, órája céljáról és a kivitel sikeréről. Egy előre kijelölt bíráló taglalta azután az elvégzett munkát, de legtöbbször arra is felhasználta az alkalmat, hogy a szakdidaktika egy-egy aktuális kérdését fejtegesse. Ilyen bírálók voltak: *Bán Elek*, *Czirják Tibor*, *Hargitai Zoltán*, *Koncz Endre*, *Papp Béla*, *Takács József* és *Varga József*. Természetesen a jelöltek minden egyéb értekezletünkön is részt vettek; a tanári testület a belső és személyes természetű ügyeket a rendes értekezletek után folytatólagosan tartott zárt üléseken tárgyalta meg. Az év folyamán 23 tanárkari gyűlést, közülök 20 teljes ülést tartottunk. — Ez elméleti képzésen kívül súlyt helyeztünk még arra, hogy jelöltjeink praktikusán is belekapcsolódjanak az iskola életébe, és megismerjék az iskolai munka minden rétegét. Ép ezért rendszeresen végeztek inspekciót az igazgatói irodában, résztvettek az óráközi felügyeletben, istentiszteletre jártak a tanulókkal, segédkeztek a szertárakban, könyvtárakban, és az értekezletek jegyzőkönyveit vezették. Jegyzők voltak: *Balogh Zoltán*, *Bán Elek*, *Csatáry Dezső*, *Czirják Tibor*, *Doba Gyula*, *Füfa Ignác*, *Hargitai Zoltán*, *Kálmánchey Tibor*, *Kiss P. Ernő*, *Koncz Endre*, *Mihály János*, *Molnár Ferenc*, *Pollner Pál*, *Schág Dániel*, *Szalkai József*, *Takács József*, *Vajda Szabó Pál*, *Votisky Zoltán*. Az irodai munkában külön is segédkeztek: *Almási Nagy Lajos* és *Szabó Lóránd*. A gyakorló tanárjelölteknek természetesen rendelkezésükre állottak a folyóiratok és a tanári könyvtár.

B) A bemutató tanítások nyújtotta methodikai anyag kiegészítésére és egységbe foglalása céljából a velük kapcsolatos megbeszéléseken kívül is tartottunk módszeres értekezleteket. Október 1-én, mintegy iskolánk pedagógiai alapvetéséül *Dr. Mitrovics Gyula* egyet. ny. r. tanár úr ő méltósága, a pedagógia professzora, az intézet rendes tanárai előtt kifejtette neveléstudományi alapelveit, s az előadásához kapcsolódó termékeny megbeszélés tisztázta azokat a sarkalatos tételeket, amelyekre iskolánk nevelési és oktatási munkáját alapoztuk. Ezen a munkánkat inspiráló és irányító megbeszélésen Tanárképzőintézetünk elnöke, legközvetlenebb felettesünk

Dr. Pap Károly egyet. ny. r. tanár úr ő méltósága is megjelent, nemcsak azért, hogy jelenlétével kifejezést adjon kitüntető érdeklődésének, hanem hogy az eszmecsere folyamán bölcs tanácsokkal szolgáljon. November 19-i módszeres értekezletünkön az I. osztály új tanterv előírta magyar nyelvi és földrajzi anyagát s az ehhez fűződő methodikai kérdéseket ismertették *vitéz Fehérváry Dezső* és *Dr. Szondy György* vezető-tanárok, február 8-án pedig *vitéz Fehérváry Dezső* vezető tanár „A latin nyelv tanításának módszertana az I. osztályban” címmel értekezett. Itt kell megemlékeznünk arról is, hogy *Ercsey Jakab*, *Dr. Madai Pál* és *Dr. Szondy György* vezető-tanárok a bemutató tanításaikkal kapcsolatos módszeres értekezleteken nemcsak a bemutató órájuk munkája révén felvetődött módszertani kérdésekkel foglalkoztak, hanem ép a jelöltek okulása céljából tárggyuk methodikájának lényegét is felvázolták. — Március 18-án újból *Dr. Mitrovics Gyula* egyet. tanár úr ő méltósága tartott most már teljes ülésen „Élményszerűség és munkaiskola” címen előadást, rávilágítván a modern neveléstudomány eme lényeges problémájára. — A módszeres értekezletekkel kapcsolatban nem felesleges annak megemlézése sem, hogy igazgató minden egyes próbatanítási megbeszélésen és minden módszeres értekezleten a részletkérdések alapos tisztázása után összefoglaló értékeléseiben vagy hozzászólásaiban arra törekedett, hogy a felvetődött komplexumok magasabb szempontokból is megvilágíttassanak és a neveléstudomány átfogó rendszerébe beleillesztessenek.

5. Hivatalos látogatások, vendégeink. 1936 október hó 30-án magas látogatásával tisztelte meg intézetünket *Dr. Szily Kálmán* vkm. államtitkár úr ő nagyméltósága, aki kitüntető tanujelét adván ezzel is jóakarató és mindig segítő támogatásának, behatóan és hosszasan érdeklődött az iskola megindult munkájának minden részlete iránt, és egy tanítási órán is résztvett. Kíséretében voltak a Tanárképzőintézet elnökségén kívül *Dr. Tankó Béla* egyet. ny. r. tanár, a Tisza István Tudományegyetem e. i. Rectora és *vitéz Dr. Bessenyei Lajos*, tanker. kir. főigazgató. *Dr. Kőrösy László* miniszteri tanácsos úr ő méltósága, aki szintén állandó érdeklődéssel figyelte és hathatósan fejlesztette intézetünket, a megnyitó ünnepségen kívül f. évi január hó 8-án tüntette ki látogatásával iskolánkat, ahol hosszasan időzött, alaposan tájékozódott az intézet életéről, s két órán hospitált. Fogadják ők ketten e helyütt is az iskola őszinte háláját azért a nagybecsű támogatásért, amellyel intézetünk fejlődését, szellemi és anyagi erősödését elősegítették és segítik most is. — Látogatásával tisztelt meg bennünket *Dr. Eyssen Tibor*, miniszteri osztálytanácsos úr is november 23-án és *Dr. Pintér Jenő*, budapesti tanker. kir. főigazgató ő méltósága május 21-én. Mindketten tetszésüket fejezték ki a látottak felett, *Dr. Pintér Jenő* pedig külön is megjegyezte, hogy majd ha — remélhetőleg rövidesen — végleges, új épületébe költözik az iskola, sajnálattal fogjuk nélkülözni azt a meleg, otthonias légkört, amelyet a jelenlegi elhelyezés családias volta biztosít. — Állandó figyelemmel kísérték munkánkat és a megindulás nehézségeinek leküzdésében bölcs és körültekintő tanácsaikkal a legintenzívebben támogattak gyakori látogatásaik alkalmával *Dr. Pap Károly*, egyet.

ny. r. tanár úr ő méltósága, a Tanárképzőintézet elnöke és *Dr. Szabó Dezső* egyet. ny. r. tanár úr őméltósága, a Tanárképzőintézet elnökhelyettese. Ugyancsak külön kell megemlékeznünk *Dr. Mitrovics Gyula* egyet. ny. r. tanár úr ő méltósága, a paedagogia professzorának megtisztelő látogatásairól, aki ezen kívül is támogatta iskolánk munkáját két módszeres értekezleten tartott előadásával, amelyről Értesítőnk más helyén már beszámoltunk. — A fentiekén kívül az igazgatótanács tagjai és az egyetem bölcsészeti karának professzorai közül bemutató és próbatanításokon gyakran voltak jelen méltóságos *Dr. Berei Soó Rezső*, *Dr. Dávid Lajos*, *Dr. Hankiss János*, *Dr. Hankó Béla*, *Dr. Huss Richard*, *Dr. Milleker Rezső* egyetemi nyilvános rendes tanár urak, két alkalommal pedig mélt. *Dr. Haendel Vilmos* egyet. ny. r. tanár úr, a jogtudományi kar professzora tisztelt meg látogatásával. A helybeli iskolák tanárai közül is kerestek fel bennünket néhányan, s gyakran üdvözölhettük az igen tisztelt szülőket is ünnepélyeinken, szülői értekezleteinken és az évvégi összefoglalásokon. Azoknak neveit, akik megjelenésükkel iskola- és évnitó ünnepségünk fényét és jelentőségét emelték, az értesítő elején már felsoroltuk. — Fogadják mindnyájan, akik bárminő módon tanujelét adták érdeklődésüknek és támogató jóindulatuknak, ez úton is hálás köszönetünket.

6. Az 1936—37. iskolai év tanulmányi tekintetben. A tanulók beírását a Tanárképzőintézet látta el 1936 szeptember havában. Az évet — mint arról értesítőnk elején már beszámoltunk — szeptember 22-én kezdtük *Veni Sancte*val, református, evangélikus istentisztelettel és ünnepélyes évnitóval. A tanítás szeptember 23-án kezdődött, s az előirt szünetek betartásával zavartalanul folyt az év végéig. — Január 18-án 7 tanuló tett különbözeti vizsgálatot a reál-gimnázium és reáliskola, illetve polgári iskola különbözeti tárgyaiból, majd január 20-án ezek közül 6 felvételi vizsgát az V. osztály eddig végzett anyagából. — Az egyetemi pedagógiai szeminárium gyakornokai és tagjai több ízben végeztek mindkét osztályban pszichológiai vizsgálatokat. Ezeknek a munkáknak az eredményeit most dolgozzák fel. — Az utolsó tanítási nap a nagyméltóságú VKM. 1937 március 10-én kelt 1896/1937. eln. sz. rendelete alapján június 7-e volt. Június 8-án, 9-én és 10-én tartottuk meg a szülők nagy érdeklődése mellett az évvégi összefoglalásokat, június 15-én pedig az évrázót. E napon közös zászlófelvonás után a tanulók istentiszteletre mentek, és pedig a római katolikus tanulók a Szt. László Kollégiumba, ahol *Hutai Ferenc* szentszéki bíró mondott *Te Deum*-ot, a református tanulóknak pedig *Török Tibor* református lelkész, leánygimnáziumi tanár tartott istentiszteletet. Utána 10 órakor volt az évrázó ünnepély, amelynek műsorát közének (Himnusz), igazgató beszéde és a jutalmak kiosztása alkotta.

7. A tanulók száma. Beiratkozott szeptemberben az I. osztályba 21 tanuló, az V. osztályba 16 tanuló. Évközben beiratkozott az I. osztályba 3, az V. osztályba 1 tanuló. Az összes beiratkozott tanulók száma 41. Kimaradt évközben az I. osztályból 1, az V. osztályból 2 tanuló.

8. Valláserkölcsei nevelés. Az 1935: VI. törvénycikk végrehajtási utasítása hangsúlyozza, hogy a valláserkölcsei nevelésnek egészen át kell hatnia az iskolai életet. A tanártestület valamennyi tagja nemcsak az utasítások rendelkezésére, de egyéni meggyőződése szerint is minden alkalmat megragadott arra, hogy a valláserkölcsei érzést a tanulóiban fejlessze. A tanári kar a keresztyén vallásfelekezetekhez való tartozás tekintetében vegyes összetételű, éppenúgy, mint növendékeink is. De ahogy a tanárok körében — bár mindegyikük öntudatosan éli a maga vallási életét — a felekezeti harmónia tökéletes, ugyanez a tapasztalatunk növendékeinknél is: felekezeti béke, megértés és szeretet uralkodik közöttük. Ezért örömmel állapítjuk meg, hogy tanulóink valláserkölcsei érzése és magaviselete első iskolai évünk folyamán kedvező színben mutatkozott be, és ez megadja annak a reményét, hogy a következő tanulógenerációk is az ideai gárdához hasonulnak. — Az iskolai vallásoktatás eredménye örvendetes. — A tanévet mindhárom vallású tanulók istentisztelettel kezdték meg, ugyanígy fejezték be. Évközben vásár- és ünnepnapokon a római katolikus tanulók kis létszámuk miatt a felsőkereskedelmi fiúiskola római katolikus tanulóival együttesen vonultak a plébánia-templomba szentmise-hallgatásra. Intézetünk részéről a felügyeletet részben tanárok, részben gyakorló tanárjelöltek felváltva gyakorolták. — A reformátusok a Nagytemplomba jártak, télen pedig az egyetemi istentiszteletekre ugyancsak tanári és gyakorló tanárjelölti felügyelettel. Néhány esetben az iskolában volt az istentiszteletük. A reformáció emlékűnépét is megülték. — Az evangélikus tanulók hittanáruk felügyeletével az ev. templomba jártak istentiszteletre. — Április hó 5—7. napjain a római katolikus tanulók számára lelkigyakorlatok, a református tanulók számára csendes napok tartottak. A róm. katolikus tanulók az év folyamán többször járultak közösen a gyónás és áldozás szentségéhez, a reformátusok pedig urvacsorát vettek. Megjegyezzük még, hogy a református hitoktatást mind az I., mind az V. osztályban a felettes egyházi hatóság megbízásából május 12-én *Dr. Hajdú Gyula* egyházmegyei tanácsbíró figyelte meg. Ugyancsak a református tanulók évvégi hittani összefoglalásán *Balogh Béla* egyházzrési tanácsos elnökölt.

9. Hazafias nevelés, iskolai ünnepélyek és megemlékezések. A magyar középiskolának mindig erős oldala volt a hazafias nevelés. A törvény is a valláserkölcsei alapon álló nemzeti érzésű magyar ifjúság kitermelését tűzte ki célul. A mi fiatal iskolánk előtt a törvényi intencióin kívül a magyar középiskola régi tisztes hagyományai lebegtek, amikor a hazafias gondolatot nem mereven, nem kényszerítésként, hanem önként értődőleg ápolta, és éltető légkörre tette. Nemcsak a hazafias ünnepek adtak alkalmat az ifjúság hazafias érzésének növelésére, hanem minden tantárgy tanításában ott volt a hazafias szellem, legtöbbször névtelenül, megnevezellenül, de a lényeghez kapcsolódottan. A magyar olvasmányok, a történelem, földrajz, de a természetrajz, mennyiségtan, rajz, testnevelés, vagy más tárgy tanításában is ott lengett a hazafias gondolat retorikai frázis nélkül, a tények célszerű csoportosításával, vagy a belőlük

vonható következtetésekkel hatva az ifjúság fogékony lelkére. — Iskolai ünnepélyeinket legtöbbször szűk körben tartottuk meg, mintegy csak zárt házi ünnepélyekként. Tanulóink kis létszáma s az ebből folyó kevés kiválogatási lehetőség nem engedte meg, hogy már első évünkben nagyobbszabású nyilvános ünnepélyeket rendezzünk.

A megemlékezések és ünnepélyek a következők voltak:

Évnyitó ünnepélyünk szeptember 22-én egyúttal iskolánk megnyitása is volt. Erről az emelkedett lefolyású és a magas kormány kiküldöttének, valamint Debrecen város előkelőségeinek részvételével végbement ünnepségről Értesítőnk bevezető részében részletesen beszámoltunk. E helyütt köszönetet mondunk a *helybeli sajtónak*, mely iskolánk megnyitásáról szíves és mindenre kiterjedő cikkeknben számolt be, s később is támogató figyelemmel kísérte iskolánknak, Debrecen eme legfiatalabb kultúrintézményének fejlődését. — A megnyitó után az ifjúság díszmenetben elvonult a nemzeti zászló előtt, első tevékenységével is a nemzeti törekvések szimbólumának hódolva.

Október 6-án az ifjúság a tanári karral együtt áldozott az aradi 13 vértanú és minden magyar vértanú emlékének. Szívre, elmére egyaránt ható emlékbeszédet mondott *Dr. Madai Pál* r. tanár, c. igazgató. Szavalt *Dávid György* V. o. tanuló.

Október 10-én vitéz *Jákfalvi Gömbös Gyula* m. kir. miniszterelnök temetése napján min. rendelet alapján mi is szünettel adtunk kifejezést a gyásznak.

Október 17-én megemlékeztünk a finn-ugor rokonságról.

Október 30-án a takarékoság egyéni és nemzeti jelentőségére mutattak rá egy-egy tanítási óra keretében vitéz *Fehérváry Dezső* és *Dr. Szondy György* r. tanárok.

November 25-én Irinyi Jánosról emlékeztünk meg.

December 11-e a limanovai csata emlékének napja volt.

December 12-én a nagymélt. VKM. 4341/1936. eln. sz. rendelete értelmében az egyik tanítási óra helyett hazafias ünnepélyt tartottunk Báthory István erdélyi fejedelem, majd a lengyelek dicső királya emlékére. Báthory István fényes pályáját *Dr. Madai Pál* tanár, c. igazgató mutatta be megelevenítő erővel. Szavalt *Csűrű István* V. o. tanuló.

Március 15-e az egész magyarság ünnepe. Iskolánk is kivette belőle részét. A nap jelentőségéről *Dr. Szondy György* r. tanár beszélt tiszta pátoszu szavakkal. Petőfi „Nemzeti dal”-át *Kiss András* V. o. tanuló szavalta. — *Dr. Szondy György* r. tanár ünnepi beszéde nyomtatásban is megjelent, s ebből 1—1 példányt adott minden tanulóknak emlékezésül iskolánk első márc. 15-i ünnepélyére.

Április 2-án báró *Wlassics Gyula* volt m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter temetése napján megemlékeztünk az elhunytak pályájáról, mint a hazáért dolgozó kiváló magyarnak példaadásáról. Megemlékező: vitéz *Fehérváry Dezső* r. tanár.

Május 8-án tartottuk meg osztályonként egy-egy óra keretében az „anyák napját”.

Május 15-én az utolsó tanítási óra idején a két osztály együttesen megülte a „madarak és fák napját”. A nap jelentőségéről

Dr. Jausz Béla mb. igazgató és *Dr. Szondy György* r. tanár beszélt, majd az I. osztályból *Csonka Mihály*, *Ercsey Ferenc*, *Hankiss János*, az V. osztályból *Nagy Endre* és *Varga László* szavaltak, illetőleg meséket vagy dolgozatokat olvastak fel.

Május 29-én a hősök emléknapiján a szót teljesen átadtuk ifjúságunknak, hogy egészen átélje a nap és eszme jelentőségét. Bevezetőül ill. befejezésül a Himnuszot és a Magyar Hiszekegyet nekelték tanulóink. *Nagy György István* I. o. tanuló szavalt, majd *Várady Szabó László* V. o. tanuló olvasta fel emlékbeszédét. Utánuk *Rostás György* és *Farkas István* I. o. tanulók szavaltak hazafias költeményeket. Az ünnepély jelentőségét és tanulságait *Dr. Jausz Béla* mb. igazgató foglalta össze.

Június 1-én a magyar könyv szeretetére buzdítottuk az ifjúságot.

Június 4-én a gyászos trianoni béke aláírásának évfordulóján az intézetre kitűztük a gyászlobogót, de külön is emlékeztettük e nap jelentőségére ifjúságunkat, melynek minden egyes tagja már Trianon után született.

Június 5-én tornabemutató volt. Erről Értesítőnk más helyén számolunk be.

Június 15-én volt évrzáró ünnepélyünk, melynek során *Dr. Jausz Béla* mb. igazgató vázolta az iskola első évének történetét.

10. A tanulók egészségi állapota. Egészséges tantermek, egészséges környezetben. Ez a jellemzője ideiglenes iskolánknak. A nagyerdei villanegyed legszebb, leglevegősebb útján sikerült berendezni ideiglenes otthonunkat, amíg a vallás- és közoktatásügyi kormányzat nem dönt a végleges iskola felépítése ügyében. Mostani iskola-épületünk már helyénél fogva is biztosítja tanulóink számára minden időszakban a friss, egészséges levegőt. Az országos hírű kertvárosrész virágos és falombos környezetébe az ifjúság eleven életét, vidám kedvét hozta iskolánk. — Amilyen egészséges iskolánk helye, éppolyan tiszták, levegősek, jól fűthetők tantermeink is. — A szülők gondosságán kívül bizonyára a fentemlített tényezők is nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy jelentéktelenebb eseteken kívül alig volt súlyosabb természetű megbetegedés. — Iskolánk intézményesen is védi tanulóink egészségét. Iskolaorvosunk, *Dr. Elekes György*, belklinikai tanársegéd február 25-én általános szemvizsgálatot tartott, melynek során egyetlen fertőző szembetegséget sem talált. — Ezenkívül pedig lassanként azt az egészségügyi ellenőrzést óhajtanók bevezetni, amennyiben ez módunkban fog állani és a nagymélt. VKM. ehhez hozzájárul, amely Budapest székesfőváros iskoláiban az iskolaorvosi intézménnyel oly pompásan bevált. Ép ezért már az idén is minden tanulóink alapos általános orvosi vizsgálat alá került, és a megfigyeléseket az iskolaorvos a tanulók nevére külön-külön kiállított egészségi ellenőrző lapra vezette. Ez a vizsgálat nem külsőleges tömegvizsgálat, hanem a tanulók kisebb csoportokra osztva a klinikai rendelőben teljesen beható vizsgálatban részesültek. Ezt a rendszert folytatni is fogjuk, s ekképen minden tanulóink, amíg tagja az intézetnek, mindvégig gondos egészségügyi felügyelet alatt áll. Amelyik tanuló nál felmerül a szüksége, az iskolaorvos zárt borítékban értesíti az intézet igazgatósága útján a szülőket az állapotról és szak-

orvosi vizsgálatot ajánl. — Kiterjedt gondunk oly irányban is, hogy a serdülő gyermekek egészséges táplálásáról is felvilágosítsuk a szülőket. Erről a szülői értekezletek fejezetében is megemlékezünk.

E helyütt mondunk köszönetet *Dr. Csordás Elemér* úr ő méltóságának, Budapest székesfőváros tiszti főorvosának és *Dr. Szőnyi László* úrnak, Budapest főváros tanácsjegyzőjének egészségügyi törzslapok ajándékozásáért, amelyekkel az egészségügyi vizsgálatok adminisztratív megvalósítását lehetővé tették.

11. Szülői értekezletek. Kezdetül fogva közvetlen összeköttetésre törekedtünk a szülőkkel. Ez részben a fogadó órák, részben a szülői értekezletek útján történt. — A fogadó órák időpontját úgy állapítottuk meg, hogy a tanulók hozzátartozói egy-egy látogatásuk alkalmával minél több tanárral beszélhessenek. A csak a mi intézetünkben tanító tanárok fogadó órája ennek megfelelően egy időpontban volt. Nehezebben volt keresztülvihető a más intézetben is tanító tanárok fogadó órájának a megállapítása. Fogadó órájuk nem lehetett egy időben sem a szorosabb értelemben vett intézeti tanárokéval, sem pedig egymás között nem volt időbelileg mind összeegyeztethető, mert szabad idejük más intézeti órábeosztásuktól is függött. A gyakorlat azonban kialakította a legmegfelelőbb megoldást. — A fogadó órák hasznos megbeszélések alkalmát nyújtották. A szülők szívesen és gyakran kerestek fel minket, és így tanulóinknak iskolánkívüli életkörülményeiről a tanárok értékes, a nevelésben felhasználható adatokat szereztek, másrésről a szülők értesültek gyermekeik oly szokásairól, melyek gondos figyelmük elől megbujtak. Így aztán a fogadó órák közvetlen és barátságos hangú megbeszélései nemcsak elméleti, de nem egy esetben valóban gyakorlati eredményekkel jártak. — A szülői értekezletek teljes, sőt egyesenesen meglepő érdeklődéssel folytak le. Ez az érdeklődés nemcsak a passzív megjelenésben nyilvánult meg, hanem sokszor talpraesett, az iskola érdekei iránt jóindulattal telt hozzászólásokban is. Az év folyamán négy értekezletet tartottunk. Ezek közül az időrendben elsőt, másodikat és negyediket *Dr. Szondy György* tanár, a harmadikat *Dr. Elekes György* belklinikai tanársegéd, iskolaorvosunk vezette be egy-egy értékes és közvetlen hangú előadással. Az első értekezlet (dec. 10) tárgya ez volt: „Miben segíthet a szülő az iskolának, illetőleg mennyiben támogathatja gyermekét az otthoni munkában?” A másodiké (febr. 11): „Az otthon”, a harmadiké (márc. 4): „A Növekvő és serdülő középiskolai diákok dietetikai problémái”, a negyedike (ápr. 22): „Az osztályozás.” — Az értekezleten elhangzott bevezető előadások és hozzászólások nyomán megfontolásra érdemes tervek merültek fel. Közülük egyeseknek megvalósítása — melyeknek életrekeltését a körülmények megengedik — foglalkoztatja az igazgatóságot.

12. Tanulmányi kirándulások. Iskolánk — részben anyagi nehézségek miatt, részben a kezdet nehézségeivel küzdve — a folyó tanévben nagyobb kirándulást nem rendezett. A természetrajz és a földrajz keretében azonban annál buzgóbban használtunk fel minden alkalmat a természet felkeresésére. A földrajzi alapfogalmakat — az Utasítások szellemében — künn a terepen sajátították

el növendékeink; a néprajzi tanulmányok során a Déri-múzeum gazdag gyűjteményét látogattuk meg; az V. osztály pedig ősszel és tavasszal több ízben rándult ki a szaktanár vezetésével a Nagyerdőre, a város-széli útakra, a városi kertészet telepeire növénytani ismereteinek elmélyítése céljából.

13. **A természetrajz tanításában** nagy gondot fordítottunk a szemléltetésre, amiben nagy segítségünkre volt az iskolai növénykert is, úgy növények és növényrészek szolgáltatásával, mint a helyszínen való bemutatásokkal. Ilyen célból több ízben látogatták meg tanulóink a nyulasi gyümölcsöst, s az iskolakert és városi kertészet nagyerdei telepét, ahol *Pohl Ferenc* gazd. tanácsos, kertészeti főfelügyelő úr és *Bakos Gyula* főkertész úr lekötelező szíveséggel látták el a vezetői tiszteket. Ugyancsak a növénykertnek köszönhetjük azt a rendkívül tanulságos sétát, amelyet elsősorban gyakorló tanárjelöltjeink, de rajtuk kívül valamennyi helybeli közép- és középfokú iskola tanárai számára is rendeztünk a városi díszkertek cserjéinek és fáinak megismertetése céljából, június hó 6-án, ugyancsak *Bakos* főkertész úr vezetése mellett. — A növénytani szemléltető anyagot tanulóink különbözőképen dolgozták fel herbariumaikban; ezenkívül papír-, gyurma-, kéregpapír-modelleket és rajzokat is készítettek már az I. osztályban, nemcsak a természetrajz-, de a földrajz-tanítás keretében is, a szokásos térképvázlatok mellett. — A munkáltató tanítás céljait szolgálta az a körülmény, hogy minden tanulónak kis bonckés és bonctű, 2—2 tanulónak pedig egy nagyító állott rendelkezésére a növények tanításánál. — Jó szolgálatot tett a szemléltetésnél még az év elején beszerzett Leitz-féle epidiascop és a nagyméltóságú VKM. Oktatófilmkirendeltsége által ajándékozott filmvetítógép. A földrajz és a természetrajz keretében több filmet vetített le a szaktanár.

14. **Gyorsírás.** Az V. osztály tanulói kötelező rendkívüli tárgyként tanulták heti 2 órában, és pedig nagyon szép átlageredménnyel. A Debreceni Gyorsírók Társasága március 8-i házi versenyén intézetünk növendékei közül a 100 szótagos fokon *Dávid György* és *Radocsay Emil*, a 120 szótagos fokon *Dávid György*, *Görgei István* és *Nagy István* nyertek dícséretet.

15. **Testnevelés.** Minthogy intézetünknek tornaterme nincsen, a testnevelési órákat *Somorjay László* testnevelési tanár az őszi és tavaszi időben az intézet udvarán tartotta, télen és rossz időben pedig a Tisza István Tudományegyetem tornacsarnokában, amelyet *Dr. Milleker Rezső* egyetemi ny. r. tanár úr öméltósága díjtalanul bocsátott az iskola rendelkezésére. Fogadja e megértő támogatásért ez úton is őszinte hálánkat. — Az iskola 8 tanulója, és pedig *Ferenczy Károly*, *Nagy Béla*, *Sinay Zoltán*, *Sztanó Lajos*, *Tolnai Tibor* I. osztályú és *Nagy István*, *Szondy Endre*, *Várady Szabó László* V. osztályú tanulók *vívó-tanfolyamra* jártak heti 2 órában az igazgató engedélyével a református gimnáziumba, ahol *vitész Váry Sándor* református gimnáziumi testnevelési tanár, vívó-mester tartott tanfolyamot.

16. **Cserkészcsapat.** A tanári testület nem akart lemondani arról a nevelési lehetőségről, amelyet a cserkészlet nyújt a pedagógusnak. Ép ezért Somorjay László testnevelési tanár kezdeményezésére f. évi március 18-án bejelentettük a IX. Cserkészkerületnek, hogy intézetünk egyelőre egy apród- és egy cserkész-örssel csapatot alakít. A csapat parancsnokságát Somorjay László testnevelési tanár vállalta el, akinek buzgón segédkezett Varga József gyakorló tanárjelölt. A szervező testület elnöke az igazgató, tagjai Dr. Nagy István ügyvéd, Dr. Várady Szabó Miklós orvos, Ercsey Jakab és vitéz Fehérváry Dezső tanárok.

17. **Adományok, jutalmak.** Dr. Pap Károly egyetemi ny. r. tanár úr öméltósága, a Tanárképzőintézet elnöke 20 pengőt adományozott jó előmenetelű és szorgalmas szegénysorsú tanulók jutalmazására. Ebből az összegből 10—10 pengőt kaptak Farkas István és Nagy György István I. o. tanulók. — A helybeli könyvkereskedő cégek közül Dr. Bertók 4, Csáthy 5, Grünmann 5 és a Szt. István Társulat fiókja 4 darab könyvet adományozott tanulók jutalmazására, azonkívül pedig a Központi Statisztikai Hivatal 2 zsebkönyvet. Jutalomkönyvet szorgalmukért és előmenetelükért a következő tanulók kaptak: Csonka Mihály, Ercsey Ferenc, Farkas István, Hankiss János, Nagy Béla, Nagy György István, Nagy György Jenő, Straub János, Szanyi Gyula, Sztanó Lajos, Varga László I. osztályos és Csúry István (2 drb), Gyulay László, Kiss András, Nagy Endre, Radó Sándor, Szondy Endre és Várady Szabó László (2 drb) V. osztályos tanulók. — Fogadják az adományozók ezúton is őszinte köszönetünket.

III.

ISKOLÁNK FELÜGYELETI HATÓSÁGAI.

A debreceni m. kir. Középiskolai Tanárképzőintézet Gyakorló Gimnáziumának fenntartója a magyar állam, s az iskola közvetlenül a *M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium* fennhatósága alatt áll.

Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter : **Dr. Hóman Bálint**.
A középiskolák csoportfőnöke : **Dr. Wlassics Gyula** báró h. államtitkár. A középiskolai ügyosztály főnöke : **Dr. Kőrösy László** miniszteri tanácsos.

Közvetlen felettes hatóságunk : **Dr. Pap Károly**, egyet. ny. r. tanár, a debreceni m. kir. Középiskolai Tanárképzőintézet elnöke ; elnökhelyettes : **Dr. Szabó Dezső** egyet. ny. r. tanár, az igazgatótanács tagja.

A Tanárképzőintézet igazgatótanácsának tagjai : vitéz **Dr. Bessenyei Lajos**, tanker. kir. főigazgató, **Dr. Bodnár János**, **Dr. Dávid Lajos**, **Dr. Hankiss János**, **Dr. Huss Richárd**, **Dr. Milleker Rezső**, **Dr. Mitrovics Gyula** egyet. ny. r. tanárok.

IV.
AZ ISKOLA SZEMÉLYZETE.

a) A tanári testület.

Sorszám	A tanár neve és lakása	Képesítése	Alkalmazásának minősége	Szolgálati éveinek száma		Mely tárgyakat, mely osztályokban, heti hány órában tanított?	Heti óráinak száma	Jegyzet
				összesen	ennél az intézetnél			
1.	Dr. Jausz Béla Kossuth-u. 7.	magyar-német	gyak. gimn. mb igazgató	18	1	magyar V. 3, német V. 3.	6	
2.	Ercsey Jakab Magoss György-tér 29.	matematika-fizika	gyak. gimn.-hoz beosztott r. tanár	18 ^{1/2}	1	mennyiségtan I. 5, mennyiségtan V. 3.	8	A tanári könyvtár és geom. szertár óre, értekezletti jegyző.
3.	vitéz Fehérváry Dezső Csapó-u. 59.	magyar-latin	gyak. gimn.-hoz beosztott r. tanár	10	1	magyar I. 5, latin I. 5, latin V. 4.	14	Az V. o. főnöke.
4.	Dr. Madai Pál c. igazgató Sinai Miklós-u. 5/b.	történelem-földrajz	gyak. gimn.-hoz beosztott r. tanár	29	1	történelem V. 3.	3	A történelem-földrajzi szertár óre.
5.	Dr. Szondy György Barna-u. 17.	természettan-földrajz	gyak. gimn.-hoz beosztott r. tanár	25	1	földrajz I. 3, természettan I. 2, természettan V. 3, o. főnöki óra I. 1.	9	Az I. o. főnöke, az ifj. könyvtár és a természettan-rajzi szertár óre.

1. Óraadók:

Balczer György, az áll. Fazekas Mihály gimnázium r. tanára, rajzot tanított az I. osztályban heti 2, az V. osztályban heti 1 órában.

Horváth Károly, református leánygimn. r. tanár, középiskolai tanulmányi felügyelő, éneket tanított az I. osztályban, heti 2 órában.

Kovács Máté, az áll. Fazekas Mihály gimnázium h. tanára, franciát tanított az V. osztályban heti 4 órában és vezető tanára volt a francia szakos gyakorló tanárjelölteknek.

Dr. Naményi Gyula, felsőkeresk. iskolai r. tanár, szépírást tanított az I. osztályban heti 1, gyorsírást az V. osztályban heti 2 órában.

Somorjay László ref. tanítóképzőint. r. tanár, tornát tanított az I. o.-ban heti 4, az V. o.-ban heti 3 órában.

2. Hitoktatók: **Hutai Ferenc** r. k. hittanár, szentszéki bíró, tanította a r. k. hittant az I. és V. osztályban heti 1—1, összesen 2 órában.

Dr. Soós Béla református lelkész, egyet. magántanár, tanította a református hittant az I. osztályban heti 2 órában.

Török Tibor református lelkész, leánygimn. tanár, tanította a református hittant az V. osztályban heti 2 órában.

Pass László ev. alesperes, tb. esperes, tanította az ev. hittant az I. osztályban, heti 1 órában.

Az összes vallásórák a délelőtti tanrend keretében voltak elhelyezve.

3. Iskolaorvos: **Diósadi Dr. Elekes György**, belklinikai tanársegéd, képesített iskolaorvos és egészségktanár.

4. Altiszt: Napszámos takarítónő: **Mikulás Györgyné**.

b) A tanárok társadalmi és irodalmi tevékenysége.

Dr. Jausz Béla: Emléklapos tart. tűzérszázados. Katonai kitüntetései: ezüst katonai érdemérem a kardokkal a vitézségi érem szalagján, bronz katonai érdemérem a kardokkal a vitézségi érem szalagján, magyar bronz érdemérem a hadi ékítm. kardos III. o. katonai érdemkereszt kisebbített másával, II. o. ezüst vitézségi érem kétszer, Károly csapatkereszt, magyar hadi érdemérem. — A Budapesti Phil. Társaság tagja. — Tanárképzőintézeti előadásokat tartott mindkét félévben „Német stílusgyakorlatok“, „Iskolai német nyelvtan“ és „Praktikus fonétika“ címmel az I—II. éves, „Irodalomtörténeti szakolvasmány“ címmel a III—IV. éves német szakos egyetemi hallgatók és az I. félévben „A középiskolai modern nyelvi oktatás módszertana“ címmel a német és francia szakos gyakorló tanárjelöltek számára. Beszédeket mondott iskolai ünnepélyeken.

Ercsey Jakab: Tartalékos hadnagy, tanulmányi felügyelő a természettanból.

vitéz Fehérváry Dezső: Emléklapos tart. százados. Katonai kitüntetései: ezüst katonai érdemérem a kardokkal a vitézségi érem szalagján, bronz katonai érdemérem a kardokkal a vitézségi érem szalagján, arany vitézségi érem, I. osztályú ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, II. osztályú német vaskereszt.

Dr. Madai Pál: Tanárképzőintézeti előadásokat tartott mindkét félévben, és pedig „A magyar történelem középiskolai anyaga“ címmel az I—II. éves, „Az újkori történet középiskolai feldolgozása“ címmel a III—IV. éves történelem szakos egyetemi hallgatók és „A történelemtanítás módszertana“ címmel a történelem szakos gyakorló tanárjelöltek számára.

Dr. Szondy György: Emléklapos tart. főhadnagy gt., a kardokkal ékesített bronz katonai érdemérem és a koronás aranyéremkereszt a vitézségi érem szalagján tulajdonosa. — A Debreceni Tisza István Tudományos Társaság r. tagja, a Csokonai-Kör örökös és választmányi tagja, a Székely Társaság választmányi tagja, a Debreceni Jótékony Nőegylet főtitkára, a református egyetemes konvent ifj. könyvtárügyi előadója, egyházi tanácsos, az iskolai növénykert ügyvezető elnöke. — Önállóan megjelent műve: A

meséskönyv álmái (Budapest, Singer és Wolfner). Cikkei jelentek meg a Debreceni Szemle, Protestáns Szemle, Protestáns Tanügyi Szemle és Az én ujságom c. folyóiratokban. Beszédet mondott az iskola március 15-i ünnepélyén, továbbá a helybeli Mansz. leánykörének ünnepélyén. Előadást tartott az iskola dec. 10-i, febr. 11-i és ápr. 22-i szülői értekezletén, a könyvkereskedők és könyvkiadók estélyén, a Székely Társaság közgyűlésén és a Tisza István Tudományos Társaságban. — Felolvasott a piac-utcai egyházrész műsoros délutánján. Egy meséjét és egy előadását a budapesti rádió közvetítette. — Tanárképzőintézeti előadást tartott „A középiskolai természetrajztanítás módszertana” címmel mindkét félévben a természetrajz szakos tanárjelöltek számára.

V.

GYAKORLÓ TANÁRJELÖLTEK.

1. Az 1936—37. iskolai év folyamán beosztott gyakorló tanárjelöltek névsora.

JELÖLÉSEK: I = az I. félévben, II = a II. félévben folytatott kedvezményes féléves gyakorlatot.
I—II = az egész iskolai évben, III = az I. félévben, IV = a II. félévben volt tagja az intézetnek.

- Balogh Zoltán, Balatonhenye, 1908 nov. 7., ref., tört.-földr. I.
 Bán Elek, Hajdúnánás, 1911 márc. 7., ref., mat.-fiz. II.
 Csatáry Dezső, Sényő, 1907 febr. 1., ref., tört.-földr., IV.
 Cziriák Tibor, Békés, 1910 máj. 17., ref., földrajz-természetrajz, II.
 5 Doba Gyula, Galgó, 1913 máj. 16., ref., történelem-földrajz, II.
 Endrédi János, Kunhegyes, 1913 máj. 6., ref., tört.-földrajz, I.
 Fűfa Ignác, Kőrösladány, 1912 júl. 9., r. k. mat.-fizika, I—II.
 Grosz Ernő, Bécs, 1902 jún. 20., izr., latin-német, I—II.
 Hargitai Zoltán, Mezősámsond, 1912 aug. 7., ref., termr.-kémia I—II.
 10 Hegyi Tibor, Fehértemplom, 1914 dec. 29., ref., magyar-lat. I.
 Hernádi Lajos dr., Kisvárdá, 1913 nov. 8., ref., magyar-francia, I.
 Kálmánchey Tibor, Gáborján, 1914 jún. 14., ref. magy.-francia, II.
 Kiss P. Ernő, Nagyszalonta, 1909 ápr. 10., ref., magy.-francia (olasz) II.
 Koncz Endre, Betlen, 1913 dec. 19., r. k., magyar-német, I.
 15 Kovács József, Nyirkéres, 1914 febr. 24., ref., magyar-német, III.
 Mihály János, Sonkád, 1914 okt. 8., ref., történelem-földrajz, II.
 Molnár Ferenc, Kisvárdá, 1914 ápr. 13., r. k., magyar-francia, III.
 Nagy Károly, Nagyszekeres, 1913 máj. 8., ref., magyar-latin, I.
 A. Nagy Lajos, Hajdúnánás, 1909 jún. 4., ref., földr.-term.-r., I.
 20 Papp Béla, Hajdúböszörmény, 1912 dec. 3., ref., magy.-ném., I—II.
 Pollner Pál, Diósgyőr, 1911 júl. 16., ág. h. ev., földr.-term.-r., I—II.
 Rabb László, Tiszakürt, 1912 aug. 24., ref., magyar-német, I.
 Schág Dániel, Diósgyőr, 1914 szept. 20., r. k., földr.-term.-r., II.
 Siró András, Hajdúnánás, 1908 jún. 1., ref., mat.-fiz., IV.

- 25 Szabó József, Csepreg, 1913 márc. 6., ref., magyar-német, I.
 Szabó Lóránd, Nagysomkút, 1914 szept. 27., ref., fiz.-kémia, IV.
 Szalkai József, Debrecen, 1911 aug. 22., ref., földr.-term.-r. I.
 Szappanyoss Kálmán, Debrecen, 1909 szept. 9., r. k., földr.-term.-r. I—II.
 Takács József, Balkány, 1913 febr. 5., r. k., tört.-földr., I—II.
 30 Ujvárosi Miklós, Hajdúnánás, 1913 jan. 25., ref., földr.-term.-r., I—II.
 Vajda Endre, Dés, 1914 júl. 18., ref., magyar-német, I.
 Vajda Szabó Pál, Sajókeresztúr, 1913 szept. 29., ref., mat.-fiz., II.
 Varga József, Nyiregyháza, 1911 jan. 24. ref., magyar-francia II.
 Votisky Zoltán, Zilah, 1913 ápr. 16., ref., fizika-kémia, I.

Gyakorló tanárjelölti ösztöndíjat kaptak : Fűfa Ignác az I. félévre 75 P-t, Hargitai Zoltán az I. és II. félévre 150 P-t, Pollner Pál az I. és II. félévre 150 P-t.

2. A gyakorló tanárjelöltek megoszlása vezetőtanárok és tantárgyak szerint.

Folyószám	Vezető tanár	Gyakorló tanárjelöltek	Látogattak, illetve * ta- nitottak	
			osztály- ban	tárgyat
1.	Dr. Jausz Béla mb. igazgató	Kálmánchey Tibor, Koncz Endre, Nagy Károly, Papp Béla, Szabó József, *Vajda Endre *Grosz Ernő, *Koncz Endre, *Kovács József, *Papp Béla, Rabb László, *Szabó József, Vajda Endre	V.	magyar
			V.	német
2.	Ercsey Jakab	*Bán Elek *Fűfa Ignác, Siró András, *Vajda Szabó Pál	I.	mennyiségten
			V.	mennyiségten
3.	v. Fehérváry Dezső	Hegyi Tibor, Hernádi Lajos dr., Kiss P. Ernő, Kovács József, Molnár Ferenc, *Rabb László, *Varga József Grosz Ernő, *Nagy Károly *Hegyi Tibor	I.	magyar
			I.	latin
			V.	latin
4.	Kovács Máté	*Hernádi Lajos dr., *Kálmánchey Tibor, *Kiss P. Ernő, *Molnár Ferenc, Varga József	V.	francia
5.	Dr. Madai Pál	*Balogh Zoltán, Csatáry Dezső, *Doba Gyula, *Endrédi János, Mihály János, *Takács József	V.	történelem
6.	Dr. Szondy György	Balogh Zoltán, Cziriák Tibor, Csatáry Dezső, Doba Gyula, Endrédi János, *Mihály János, *A. Nagy Lajos, *Pollner Pál, Schág Dániel, Szalkai József, *Szappanyoss Kálmán, Takács József, Ujvárosi Miklós *Cziriák Tibor, Hargitai Zoltán, A. Nagy Lajos, *Schág Dániel, *Szalkai József *Hargitai Zoltán, Pollner Pál, Szabó Lóránd, Szappanyoss Kálmán, *Ujvárosi Miklós, Votisky Zoltán	I.	földrajz
			I.	természettrajz
			V.	természettrajz

VI.

A TANÍTÁS ANYAGA.

Az I. osztályban a tanítás az 1934: XI. tc.-en alapuló új tanterv szerint folyt, az V. osztályban pedig az 1926. évi tanterv szerint, minthogy ebben az osztályban a nagymélt. VKM. a 36.565/1936. V. 1. sz. rendelettel a reálgimnáziumi tantervet vezette be. A második modern nyelv a francia. — Ugyanebben az osztályban a német nyelv tanítására vonatkozólag előterjesztésünkre a nagymélt. VKM. 1936. okt. 27-én kelt 38.551/1936. V. 1. sz. rendeletével heti 3 órát engedélyezett (szemben a reálgimnázium V. osztályának heti 2 órájával), mivel különben a német szakos gyakorló tanárjelölteknek nem tudtuk volna megadni az alkalmat a kellő és előírt tanítási gyakorlat megszerzésére. Ez a harmadik német óra természetesen jelentős eredményt hozott a tanulók szempontjából is, mert hiszen különösebb terhelést akkor, amikor semmiféle délutáni órájuk nem volt, ez a heti 1 délelőtti óra-többlet nem jelentett.

A tantervek előírta anyagot minden tárgyból elvégeztük.

A kötelező házi olvasmányok és kötelező könyvnelküliek jegyzékének elkészítése most van folyamatban.

VII.

TANKÖNYVJEGYZÉK.

a) Az 1936—37. iskolai évben használt tankönyvek jegyzéke.

I. osztály.

Alszegehy—Sik: Magyar olvasókönyv. I. o.

Nagy I. Béla: Magyar nyelvtan. I. o.

Geszti L.: Földrajz I. o.*)

Jirka A.: Latin olvasókönyv. I. o.

Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan I—VIII. o.

Sziády: Kis természetrajz.*)

Mérey Gy.: Számтан.

Mérey Gy.: Geometria.

Harmath—Karvaly: Magyar fiúk nótás könyve. I. o.

Cholnoky: Földrajzi isk. atlasz. I.—II. füzet.

V. osztály.

Ady—Lengyel: Retorika.

Dr. Rorák: Szemelv. Cicero beszédeiből.

Csengery—Kun—Nagy: Szemelvények Ovidiusból.

Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan I—VIII. o.

Wagner—Gaál—Oswald: Római régiségek.

Miklós—Kaiblinger—Koszó: Német nyelvkönyv V—VI. o.

Bárczi G.: Francia nyelvkönyv. V. o.

Dr. Madai Pál: Világtörténelem. II. Középkor.

Greguss Pál: Növénytan. (A növények élete.) V. o.

Veress P.: Elemi mennyiségtan. V. o.

Biró B.: Műalkotások ismertetése. V. o.

Radnai: Az egységes magyar gyorsírás tankönyve. II.

*) Az 1937—38. iskolai évben az I. osztályban *nem lesz szükség a természetrajz könyvre*, ellenben az I. o. számára előírt földrajz tankönyv mellé megveendő a II. o. számára előírt földrajzi tankönyv is!

Segédkönyvek:

Arany: Toldi estéje. (Magyar könyvtár).
 A magyar helyesírás szabályai. (Hiv. kiadás).
Burián: Magyar—latin, latin—magyar szótár.

Kelemen: Magyar—német, német—magyar szótár.
Birkás: Magyar—francia, francia—magyar szótár.
Kurucz—Barthos: Egyetemes történelmi atlasz.

b) Az 1937—38. iskolai évré

a II. és VI. osztály részére megállapított tankönyvek jegyzéke.

II. osztály.

Alszeghy—Sik: Magyar olvasókönyv. II. o.
Nagy I. Béla: Magyar nyelvtan. II. o.
Gesztí: Földrajz. II. o.
Jirka: Latin olvasókönyv. II. o.
Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan I.—VIII. o.
Szilády Z.: Kis természetrajz. I.—II. o.

Mérey Gy.: Számтан és algebra. II—III. o.
Mérey Gy.: Geometria. II—III. o.
Harmath—Karvály: Magyar fiúk nótás könyve. II. o.
Cholnoky: Földrajzi isk. atlasz. II. füzet.
 A magyar helyesírás szabályai. (Hiv. kiadás.)

VI. osztály.

Ady: Poetika.
Nagy Pál: Szemelvények Titus Livius XXI. és XXII. könyvéből.
Kerényi K.: Vergilius Aeneise.
Wagner—Gaál—Oswald: Római régiségek.
Miklós—Kaiblinger—Koszó: Német nyelvkönyv. V—VI. o.

Bárczi G.: Francia nyelvkönyv. VI. o.
Dr. Madai Pál: Világtörténet. III. Újkor.
Gesztí: Földrajz. V. Ált. földrajzi világtérkép.
Szilády: Állattan.
Veress: Elemi mennyiségtan. VI. o.
Biró B.: Műalkotások ismertetése. VI. o.

Segédkönyvek:

Prónay: Drámai olvasmányok (Antigone. Kérők. Coriolanus).
 A magyar helyesírás szabályai. (Hiv. kiadás).
Burián: Latin—magyar, magyar—latin szótár.

Kelemen: Német—magyar, magyar—német szótár.
Birkás: Francia—magyar, magyar—francia szótár.
Kurucz—Barthos: Egyet. tört. atlasz.
Veress P.: Logarithmus és kamatoskamat táblák.

VIII.

A KÖNYVTÁRAK ÉS SZERTÁRAK ANYAGA
AZ 1936—37. ISKOLAI ÉVBEN.

Újonnan indult iskolánkat a nagyméltóságú VKM. és a Tanárképzőintézet elnökségének bölcs gondoskodása idejében és kellő mértékben látta el azokkal a bútorokkal és tanszerekkel, amelyek nélkülözhetetlenek. Osztályaink jó minőségű és praktikus padokkal, kettős tolható fali táblákkal, igazgatói irodánk, tanári szobánk, szülő-fogadónk és a gyakorló tanárjelöltek szobája egyszerű, de izlées bútorzattal van berendezve. E mellett gondoskodás történt arról is, hogy a helyiségek képekkel és — ahol lehetett — virággal otthonosabb színezetet nyerjenek. — A tanszerek és könyvtárak állományában nagy szerepet játszanak egyrészt a nagyméltóságú VKM. ajándékai könyvekben és folyóiratokban (23 folyóiratra fizet

elő a VKM.), valamint a Tanárképzőintézet elnöksége által nekünk használatra átadott és nálunk letétbe helyezett pedagógiai szakkönyvtár. — A szertárak és könyvtárak teljes állományát helyszűke miatt nem közölhetjük (ezt a mulasztást következő évi értesítőnkben fogjuk pótolni) s így csak az egyes tételek felsorolását adhatjuk.

I. *Bútorok.* Vétel útján 140 db 6540'28 pengő értékben.

II. *Házi és irodai felszerelések.* Vétel útján 83 db 247'64 pengő értékben.

III. *Nyilvántartási és számadási könyvek.* Vétel útján 33 db 94'78 pengő értékben.

IV. *Tanári könyvtár.*

A) *A Tanárképzőintézet letétje* 830 kötet.

B) *Saját könyvtárunk.* Vétel útján 4 kötet, ajándék útján 76 db, összesen 80 db 432'70 pengő értékben.

C) *Folyóiratok.* VKM. előfizetése 23, saját előfizetésünk 6, összesen 29 folyóirat.

V. *Történelmi szertár.* Vétel útján 23 db 193'20 pengő értékben.

VI. *Földrajzi szertár.* Vétel útján 13 db 113'90 pengő értékben.

VII. *Természettajzi szertár.* Vétel útján 308 db 1103'23 pengő értékben.

VIII. *Geometriai szertár.* Vétel útján 17 db 105'70 pengő értékben.

IX. *Ifjúsági könyvtár.* Vétel útján 206, ajándék útján 12, összesen 218 kötet 721'10 pengő értékben.

IX.

A TANULÓK NÉVSORA ÉS ÉRDEMJEGYEIK.

Érdemsorozat.

A rövidítések jelentése: A név után r. k. = római katolikus; ref. = református; ev. = ágostai hitvallású evangélikus. A számok jelentése: a magaviseletben: 1 = példás, 2 = jó, 3 = szabályszerű, 4 = kevésbé szabályszerű; előmenetelben: 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen. A testgyakorlás rovatában: fm. = felmentett. A tandíjkezdmény jelzésében: 1. f., 2. f., 3. f., vagy 4. f. = első, második, harmadik vagy negyedik fokozatú kedvezmény; m. = teljes mentesség.

Tudnivalók: Aki minden tantárgyból jeles, vagy csak egy tárgyból jó, a többiből pedig jeles és magaviselete példás, annak nevét vastagabb betűkkel nyomtattuk.

2. Aki minden tárgyból legalább elégséges, felsőbb osztályba léphet.

3. Aki egy tárgyból elégtelen, minden folyamodás nélkül javító vizsgálatot tehet az arra kitűzött időben, feltéve, hogy magaviselete legalább szabályszerű. Ha magaviselete kevésbé szabályszerű, a javító vizsgálati engedélyért folyamodnia kell.

4. Aki két, három vagy négy tárgyból elégtelen, osztályismétlésre utasítatik. Úgyszintén az is, aki két egymást követő osztályt már javító vizsgálatlal végzett, s a következő osztályban egy tantárgyból elért eredményét ismét elégtelennek minősítették.

5. Mindezek megállapításánál a testnevelés, egészségtan, szépírás, gyorsírás és ének érdemjegye nem számít.

I. Osztály.

Osztályfőnök : Dr. Szondy György.

A tanuló neve és vallása		Magviselés	Hitt- és erkölcs tan	Magyar nyelv	Föld- és néprajz	Latin nyelv	Természetrjajz	Mennyiség tan és mér tan	Rajz	Ének	Tesztnevelés	Szépírá s	Tandíjfedvezmény foka
	Csonka Mihály ref.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1	3. f.
	Ercsey Ferenc r. k.	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	4. f.
	Erdős Károly ref.	1	1	2	3	3	1	2	3	3	1	2	1. f.
	Farkas István r. k.	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1	2. f.
5.	Ferenczy Károly ref.	1	2	2	2	2	1	2	3	3	2	1	—
	Hankiss János ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2. f.
	Kelemen Dezső ref.	2	2	3	3	3	2	3	4	3	3	2	—
	Kiss Ernő ref.	1	2	2	2	2	2	2	3	1	fm.	2	1. f.
	Kmetz Imre ref.	1	1	2	3	3	2	2	3	3	2	2	2. f.
10.	Krisch László ev.	2	1	3	3	3	1	3	3	3	2	2	—
	Lakatos Gábor ref.	1	1	2	2	3	2	3	2	3	2	2	1. f.
	Nagy Béla ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2. f.
	Nagy György István ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	dm.
	Nagy György Jenő ref.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1. f.
15.	Oláh Imre ref.	1	2	3	3	3	3	3	2	3	3	2	1. f.
	Rostás György ref.	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1. f.
	Sinay Zoltán ref.	1	1	3	3	3	3	3	3	3	fm.	2	—
	Straub János ref.	1	1	1	2	2	1	2	1	2	1	1	2. f.
	Szanyi Gyula ref.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	3. f.
20.	Szép József ref.	1	1	3	3	3	3	3	3	3	1	2	—
	Szatanó Lajos ev.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1. f.
	Tolnai Tibor ev.	2	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	—
	Varga László ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	1	1	—

Évközben kimaradt : Szász László r. k. (IV. 15.)

Összesen : 24.

V. osztály.

Osztályfőnök : vitéz Fehérváry Dezső.

A tanuló neve és vallása		Magviselés	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Történelem	Természetrjajz	Mennyiség tan	Rajz	Gyonsírá s	Testgyakorl ás	Díjkezdvezmény v. mentesség
	Csűry István ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1. f.
	Dávid György r. k.	2	3	3	4	3	4	3	4	4	3	1	2	—
	Görgei István ref.	1	1	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	2. f.
	Gyulay László ref.	1	1	1	2	2	2	2	2	2	3	2	1	—
5.	Kerékgyártó István ref.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	2	—
	Kiss András r. k.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	3	3. f.
	Nagy Endre ref.	1	1	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	1. f.
	Nagy István ref.	1	1	1	2	2	2	2	1	2	2	1	1	1. f.
	Olsavszky Gyula r. k.	1	1	1	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1. f.
10.	Pompola Ernő r. k.	1	1	2	3	2	2	2	1	2	2	1	1	3. f.
	Radó Sándor ref.	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	3	2. f.
	Seres István ref.	2	2	3	4	4	4	3	3	4	3	3	2	—
	Szondy Endre ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	4. f.
	Varga László ref.	1	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2	fm.	1. f.
15.	Várady-Szabó László ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—

Évközben kimaradt : Gáll Lajos ref. (V. 25.), Radocsay Emil r. k. (III. 15.)

Összesen : 17.

X.
STATISZTIKA.

A d a t c s o p o r t		Osztályok		Együtt
		I.	V.	
a) A tanulók számának alakulása	beírt nyilvános tanulók	24	17	41
	" magán	—	—	—
	osztályozott nyilv. tan. " magán "	23	15	38
	osztályoztatott összesen	23	15	38
b) A tanulók kora	1926-ban született	15	—	15
	1925-ben " "	4	—	4
	1924-ben " "	4	—	4
	1923-ban " "	—	2	2
	1922-ben " "	—	8	8
	1921-ben " "	—	2	2
	1920-ban " "	—	3	3
c) A tanulók anyanyelve és nyelvismerete	magyar anyanyelvű	23	15	38
	csak magyarul tudott	23	14	37
	németül is tudott	—	1	1
d) A tanulók vallása	római katolikus	2	4	6
	református	16	11	27
	ág. h. evangélikus	5	—	5
e) A szülők foglalkozása	gazdasági tisztviselő	—	1	1
	kisiparos	1	2	3
	kiskereskedő	1	—	1
	kereskedelmi tisztviselő	3	2	5
	közlekedési tisztviselő	4	1	5
	köztisztviselő	2	1	3
	pap, tanár, tanító	6	2	8
	másféle értelmiségi	3	6	9
	közhivatali altiszt	2	—	2
	katonaaltiszt	1	—	1
f) A szülők lakóhelye*	Az iskola székhelyén lakott	22	15	37
	Szegeden lakott	1	—	1
g) Óramulasztások	igazolt	883	847	1730
	igazolatlan	—	—	—
h) Rendkívüli tárgyak	vívás	5	3	8
i) Általános tanulási eredmény	jelesrendű	9	3	12
	jórendű	5	9	14
	elégségesrendű	8	1	9
	egy tárgyból elégtelen	1	—	1
	két " "	—	—	—
	több " "	—	2	2
j) Tandijfizetés	egész tandíjat fizetett	7	4	11
	1. f. kedvezményt kapott	7	5	12
	2. f. " "	5	2	7
	3. f. " "	2	2	4
	4. f. " "	1	1	2
	Díjmentes volt	1	1	2

* Vonaton bejáró tanulók nem volt.

A tanulók magaviselete és tanulmányi előmenetele tárgyanként.

Tárgy	I. osztály				V. osztály			
	1	2	3	4	1	2	3	4
Magaviselet	20	3	—	—	12	3	—	—
Hittan	18	5	—	—	12	2	1	—
Magyar nyelv	10	7	6	—	10	2	3	—
Latin „	9	5	9	—	5	6	2	2
Német „	—	—	—	—	5	7	2	1
Francia „	—	—	—	—	4	8	1	2
Történelem	—	—	—	—	5	7	3	—
Földrajz	9	6	8	—	—	—	—	—
Természetrajz	13	6	4	—	10	2	2	1
Mennyiségtan	9	7	7	—	4	8	1	2
Rajz	7	7	8	1	3	8	4	—
Testnevelés	9	8	3	—	6	6	2	—
Ének	6	8	9	—	—	—	—	—
Gyorsírás	—	—	—	—	11	3	1	—
Szépírás	12	11	—	—	—	—	—	—

Felszerelés.

Sorszám	Csoport	Gyarapodás		Állomány	Állomány értéke P.
		vétel drtb.	ajándék drtb.		
I.	Bútorok	140	—	140	6540'28
II.	Házi és irodai felszerelés	83	—	83	247'64
III.	Nyilvántartási és számadási könyvek	33	—	33	94'78
IV.	Tanári könyvtár	4	76	80	432'70
V.	Történelmi szertár	23	—	23	193'20
VI.	Földrajzi szertár	13	—	13	113'90
VII.	Természetrajzi szertár	308	—	308	1103'23
VIII.	Geometriai szertár	17	—	17	105'70
IX.	Ijúsági könyvtár	206	12	218	721'10
I—IX.	Összesen :	827	88	915	9.552'53

XI.

TÁJÉKOZTATÓ AZ 1937—38. ISKOLAI ÉVRE.

1. **Az iskolai év kezdete.** A nagyméltóságú VKM. 1896/1937. eln. sz. rendelete alapján a jövő tanév kezdésének rendje a következő: Augusztus 31-én d. u. 5 órakor lesz az *alakuló tanártestületi értekezlet*. — Szeptember 1-én és 2-án d. e. 9-től 1 óráig *beíratkozás*. Az első ízben ide iratkozó tanuló személyesen és szülőjével, vagy annak helyettesével köteles megjelenni. A beíratáskor beadandó a múlt évi iskolai bizonyítvány. Akik első ízben iratkoznak be ebbe az iskolába, a bizonyítványon kívül kötelesek a születési anyakönyvi kivonatot és az újraoltási bizonyítványt is beadni. Aki olyan iskolából jelentkezik felvételre, melynek tanterve nem egyezik meg teljesen a mi iskolánk tantervével, az csak sikeres *különbözeti vizsgálat* után vehető fel. — Szeptember 1-én d. e. 9 órakor tartjuk meg a *javító vizsgálatot*. — Szeptember 3-án d. e. 9 órakor *évnnyitó istentiszteletek, tisztelgés a nemzeti zászló előtt, osztályrendezés, fegyelmi szabályok ismertetése*. A felvételi jegyeket az osztályfőnököknek be kell mutatni. — Szeptember 4-én d. e. 8 órakor megkezdődik a *rendes tanítás*.

2. **Díjak.** A beíratáskor 9'20 pengő *felvételi díj és járulék* fizetendő. Ezt az összeget a jeles és jó előmenetelű hadiárvák és hadigyámoltak nem fizetik, az elégséges előmenetelűek 8 pengőt fizetnek. A hadiárvák és hadigyámoltak azonban a beíráskor ebbeli voltukat igazolni kötelesek. — A beíráskor kell *fizetni a filmdíjat* is, melynek teljes összege 3 pengő. A tandíjkezdvezmény foka arányában ebből kedvezmény, illetőleg a hadigyámoltak, hadiárvák számára mentesség jár. — Az újonnan középiskolába lépő tanulók ezen kívül 1 pengőt fizetnek a Tanulmányi Értesítőre. — A *tan- és fenntartási díj* nyilvános tanuló számára évi 100 pengő, mely öt részletben fizethető: október, november, január, március, április hó 5-ig. Az a tanuló, aki a megfelelő díjrészletet a határidőig meg nem fizeti, tekintet nélkül a be nem fizetés okára, a tanulók sorából törlendő. A tanulók magaviselete és előmenetele, valamint a szülők anyagi helyzetének figyelembevételével *tandíjkezdvezmény* adható. Folyamodni csak hivatalos úrlapon lehet, mely az osztályfőnöktől kérhető. Ezeknek a kérvényeknek a beadási határideje szeptember hó 15, illetőleg a II. félévre vonatkozóan február hó 10. A díjkezdvezményt és mentességet a tanári testület adja a tanév tartamára. Ha a tandíjkezdvezményt, illetőleg mentességet élvező tanuló a félévi osztályozó értekezlet eredménye szerint a feltételeknek többé nem felel meg, a második félévre a megfelelő magasabb díjtételű helyre sorozandó be. Csak azok folyamodhatnak, akiknek előmenetele jeles vagy jó, vagy ha elégségesük van is, több a jeles és jó jegyük együttvéve, mint az elégséges. A kedvezményes tandíjak a következők: évi 80, 60, 40, 20 pengő és teljes mentesség. Az I. o. tanulók az első félévben teljes mentességet, illetőleg 20 és 40 pengős kedvezményt nem kaphatnak. A jeles és jó előmenetelű hadiárvák és hadigyámoltak, bármely osztályúak is, tan- és fenntartási

díjat nem fizetnek, de mentességre való jogosultságukat beíratáskor a szülők igazolni tartoznak újkeletű Hadigondozási Igazolvány hiteles másolatával.

3. Diákruha, diáksapka. Az intézet a gazdasági viszonyokra való tekintettel az egyenruhát csak ajánlja, de nem teszi kötelezővé. A múlt évben megállapított intézeti diáksapka viselése azonban az 1937—38. iskolai év kezdetétől minden tanulónkra kötelező.

4. Iskolai takarékbetétek tanulmányi kirándulások céljaira. Az áprilisi szülői értekezlet megbeszélése alapján tanári testületünk úgy határozott, hogy a Debreceni Kölcsönös Segélyző-Egylet által megindított iskolai takarékbetét-akcióba belép, s így módot nyújt az önként vállalkozóknak arra, hogy a tanulmányi kirándulásokhoz szükséges összeget lassanként gyűjtsék össze. Az erre vonatkozó iratokat szeptemberben fogjuk a szülőkhöz eljuttatni.

5. Tanszerek és tankönyvek. Az 1937—38. iskolai évben használandó tankönyvek jegyzékét Értesítőnk 32. és 33. lapján közöljük. A megfelelő könyveket a tanulók tiszta, jól használható példányokban szerezzék meg. A közölt könyveken kívül egyéb felszerelést (füzet, írószer stb.) tanári utasítás előtt senki se vásároljon.

6. Hivatalos órák a nagyszünetben szerdán és szombaton d. e. 10—12-ig.

Az iskola tanulóira a fegyelmi szabályok a nyári szünetben is kötelezők.

TARTALOM:

	Oldal
I. Iskolánk létrejötte és megnyitása	3
Dr. Pap Károly egyet. ny. r. tanár, a Tanárképzőintézet elnökének megnyitó beszéde	4
Dr. Kőrösy László miniszteri tanácsos iskolamegnyitó beszéde	9
Dr. Jausz Béla mb. igazgató beszéde	10
II. Iskolánk az 1936—37. iskolai évben	15
III. Iskolánk felügyeleti hatóságai	27
IV. Az iskola személyzete	28
a) A tanári testület működési köre	28
b) A tanárok társadalmi és irodalmi tevékenysége	29
V. A gyakorló tanárjelöltek	30
VI. A tanítás anyaga	32
VII. Az 1936—37. iskolai évben használt tankönyvek jegyzéke	32
VIII. A könyvtárak és szertárak anyaga az 1936—37. iskolai évben	33
IX. A tanulók névsora és érdemjegyei	34
X. Statisztikai adatok	36
XI. Tájékoztató a jövő iskolai évre	38
